نازناوی ناشایستە لەسەر خێزان و کاریگەرییە کۆمەڵایەتییەکانی

لەکۆمەڵگەی کوردی و کۆمەڵگەکانی رۆژهەڵاتدا زۆرجار ناووناوبانگ و نازناو(لەقەب) بەتایبەتیش ئەگەر ناقوڵا و ناشایستە و ناخۆش بوو، دەبێتە مایەی برینداربوونی هەستی مرۆڤەکان، خستنە پاڵی ئەو نازناوانە کە رەنگە هیچ پێوەندییەکی بەکەسێتی ئەو تاکەوەش هەر نەبێت، بەڵکو وەك نازناوێك لەخێزان و بنەماڵەوە بۆی مابێتەوە، ئەم نازناوانە مەرج نییە بەهۆی کاری باشەوە بن، بەڵکو هەندێکیان دەرەنجامی کار و رووداو و بەسەرهاتی خراپەوە بن کە بەڕاستی دەبنە رێگر لەبەردەم ژیانی کۆمەڵایەتی و زۆرجاریش پێکهێنانی خێزان بەتایبەتیش بۆ کچان. لەم راپۆرتە لایەنە کۆمەڵایەتییە خراپەکانی نازناو و ناولێنانی ناشایستە دەخەینەروو، هاوکات بیر تاوانی کچ لەم مەسەلەیەدا روون دەکەینەوە:

(ئاورینگ حەمەفەرەج)ی فەرمانبەر بۆچونی وایە، تاکی کوردی قوربانیدەری ئەو نازناوە هەڵانەن کە هیچ پێوەندییەکی بەکەسێتی ئەو کەسەوە نییە بەتایبەت کچ، زۆرجار پرۆسەی هاوسەرگیری کچ لەسەر ئەو مەسەلەیە هەڵوەشاوەتەوە، لەخێزانێکدا ئەگەر باوك یان دایك یان هەر ئەندامێکی ئەو خێزانە کارێکی خراپ ئەنجام بدات، دەبێتە نازناوێکی خراپ، کە هیچ گوناهێکیشی نییە بۆچی دەبێت ببێتە رێگر بۆ کچ یان هەر ئەندامێکی ئەو خێزانە.

(ژیوار جەزا)ی قوتابی زانکۆی سلێمانی، کۆلێژی ئەندازیاری دەڵێت: ئێمە وا دەڕوانین کە ئەگەر کەسێك کارێکی نالەباری کرد، ئیدی ئەمە پەروەردەی خێزانەکەی بەرەو ئەو ئاقارەی بردووە، بەڵام بیرلەوە ناکرێتەوە کە تاك کاتێك لەخێزان دەردەچێت رووبەڕووی شتە جیاوازەکانی دەوروبەر دەبێتەوە و لەژێر کۆنترۆڵی خێزاندا نامێنێت، بۆیە دەکرێت لەژیانی رۆژانەیدا تووشی کارێکی هەڵە و خراپ بێتەوە، ئەمە چ پێوەندییەکی بە خوشك یان برا یان دایك و باوکەوە هەیە، لەکاتێکدا خێزانەکەیان دڵخۆش نین بەو کارە، بۆچی دەبێت ئەوان باجەکەی بدەن.

(ئارام جەمال) وەك رووناکبیر و نووسەر، باس لەبیر تەسکی تاکی کورد دەکات، کە ئەنجامدانی کار دەرهاویشتەی بیرکردنەوە و تێڕوانینی ئەو کەسەیە بۆ کارەکە، نەك پەروەردەو پێگەی خێزانی، لەوکاتەی مرۆڤ کارێك دەکات بیر لە دەرەنجامەکانی ناکاتەوە، لەکاتێکدا خوشکەکەی لەکاتێکی هەستیاردا تووشی ئەو حاڵەتە دەبێتەوە کە بۆچی براکەی ئەو کارە نالەبارەی کردووەو ئێستا کاریگەری لەسەر داهاتوو و ژیانی ئەو دەبێت؟ یاخود بەپێچەوانەوە کچێك هەڵەیەك دەکات، براکەی ببێتە گوناهبار، بۆیە با ئێمە روونتر سەیری دەرەنجامی کارەکان بکەین و پەیوەست نەبین بەناوی بنەماڵەو رەفتارو کەسایەتی ئەو خێزانە، بەڵکو تەنیا خودی کەسێتی ئەو کەسە وەربگرین و قبوڵی بکەین.

(ژیان والی) مامۆستا دەڵێت: وەك خۆم زۆر گرنگی بەناوی بنەماڵە دەدەم، تەنانەت لەژیانی خۆم جێبەجێم کردووە، چونکە ئێمە لەم کۆمەڵگەیەدا دەژین نەك کۆمەڵگەیەکی کراوە کە ئەو نازناو و قسانە قبوڵ نەکەن و بەهەند وەرینەگرن کە لەسەر خێزانی ئەو کەسە هەیە، ئەگەر لەگەڵ کوڕێکدا هاوسەرگیری بکەم کە خێزانەکەیان هەر ئەندامێکیان بێت نازناو یان کارێکیان کردبێت، وەك بۆ نموونە راو و رووت یا دزی یا هەر کارێکی ناشایستە و نابەجێ، ببێتە مۆرکێکی ناشیرین پێیانەوە، چۆن بتوانم ژیانی لەگەڵدا بەسەربەرم، ترسم لەقسە توندەکانی کۆمەڵگەیە، کە هەمیشە بەدواتەوە دەبن و لەداهاتوودا وەك میراتێك بۆ نەوەکان دەمێنێتەوە.

لەبەرامبەر هەموو ئەو بۆچونانەدا لەرووی لێکدانەوە دەروونی و کۆمەڵناسییەکەوە، خاتوو(میهرەبان جەلال) دەڵێت: مرۆڤ کاری هەڵەی لێدەوەشێتەوە، بەو مانایەی ئەگەر کارێکی خراپی بەئەنجام گەیاند مانای ئەوە نییە دوو هێڵی راست و چەپ بەسەر هەموو ژیانی خۆی و خێزانەکەیدا بهێنرێت، بەڵام لەم کۆمەڵگەیەدا تەنانەت ئەگەر باپیرەشی کارێکی کردبێت و بووبێت بە نازناوی ئەو خێزانە، نەوەکانی باجەکەی دەدەن و کاریگەردەبن پێی. مرۆڤ هەمیشە دەگۆڕێت و بەهەڵەکانیدا دەچێتەوە.

زیاتر لەم لایەنەدا کچ دەبنە قوربانیدەر، لەکوردیدا دەڵێن: (دایك ببینە کچ بخوازە) ئەم پەندە راستە، بەڵام ئەگەر دایك خراپ بێت، مەرج نییە کچەکەشی بەو شێوەیە بێت. فراوانتر بیربکەینەوە، پێدەچێت بەهۆی بارودۆخێکەوە دایکی تووشی هەڵەیەك بووبێت، ئیتر ئەمە بووبێتە بەرنامە و کچەکەشی بەهەمان شێوە بێت، لەئێستادا پێوەندییە کۆمەڵایەتییەکان فراوان بوون و تائێستاش هەوڵی خۆ رۆشنبیرکردن دەدات، بۆیە هیچ کەسێك بەرپرس نییە لەکەسێتی کەسانی خێزان و دەوروبەر.

هەمووکەســێك لەژیانــی خۆیدا هەوڵ دەدات کەســێك بکاتە هاوڕێی خۆی کە دڵســۆز و بەئەمەك بێت، لەرۆژگاری ئێستاماندا دۆزینەوەی ئەو کەسە مەحاڵە، چونکە هەمیشە مرۆڤەکان بەگومانەوە لەیەکتر دەڕوانن، گومانی تێدا نییــە دەرەنجامە نێگەتیڤەکان وایکردووە ئەو متمانەیە بــەرەو کاڵبوونەوە بچێت. ئەوەی لەژیانی (شــاخەوان)دا دەبیبیســتین هیچی کەمترنییە لەژیانی کچێك کەتووشــی کاری خراپ دەبێت، چونکە تووشی حاڵەتێکی دەروونی وابووە وەك خۆی دەڵێت چارەسەرکردنی ئەستەمە:

وەرگرتنی لەزانکۆ

شاخەوان، لەکاتێکدا قوتابی پۆلی شەشی ئامادەیی بووە کەســێکی جــددی بووە، زانیویەتی چــۆن کاتەکانی بۆ خوێندن و خوێندنەوە تەرخان بکات، ئەمەش وایکردووە نمرەیەکی باش بەدەست بهێنێت و لەیەکێك لەکۆلێژەکان وەربگیرێــت. خوێندن هەموو ئاواتێکــی بووە، بەڵام کــە دەگاتە زانکۆ سەرجەم ئاواتەکانی پێچەوانە دەبنەوە، وەك خۆی ئاماژەی پێدەکات هەرگیز چاوەڕێی ئەوە نەبــووە کە بۆی هاتۆتە پێش.

شاخەوان دەڵێت: کەچوومە زانکۆ حەزم دەکرد کەسێك هاوڕێم بێت بەمانای وشە هەڵگری وشەی هاوڕێیەتی بێــت، یەکەم رۆژی چوونم بۆ زانکۆ لەبەشی تۆمارگەی زانکۆ بەهۆی کارەکەمانــەوە کەوتمە قســەکردن لەگەڵ کوڕێکدا کەنــاوی رزگار بــوو، لەدوای گفتوگۆ زانیم لەهەمان ئەو بەشەیە منیش لێی وەرگیراوم، رزگار ئەو کوڕە بوو هەموو ژیانی منی فەوتان.

رزگارپێشتر لەپەیمانگابوو، لەبەرئەوەی لەیەکەمەکان بــووە لەزانکۆ وەرگیراوە، کە ئەمــەی باس کرد زۆر دڵم پێی خۆش بوو وتم هاوڕێیەتی کەســێکی زیرەك و جددی دەکەم، ئیتر لەورۆژەوە بووینە هاوڕێ و رۆژانــە زۆربەی کاتەکانمان بەیەکەوە بەسەر دەبرد، بــە ڵا م

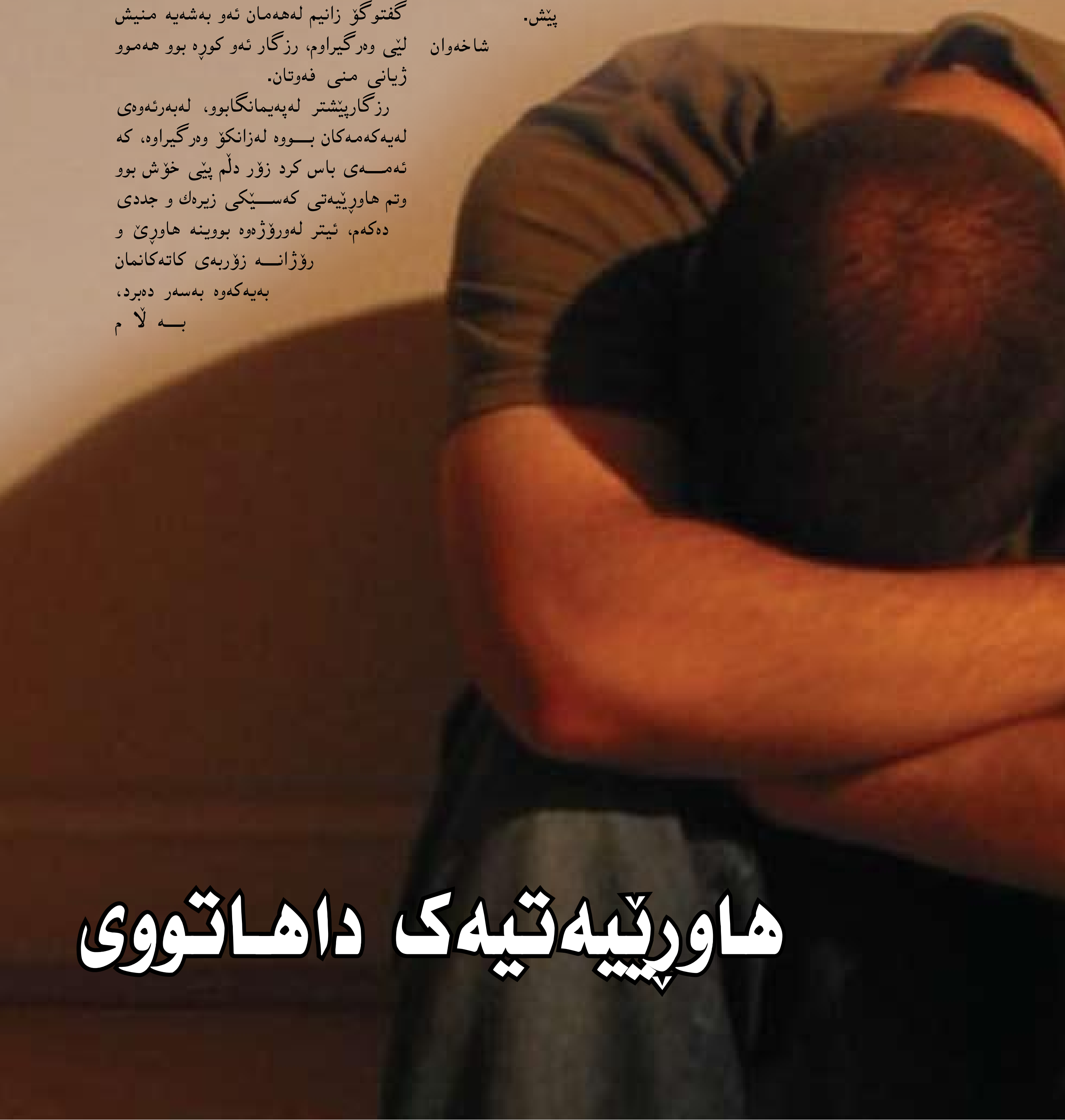

هاوڕێیەتیەک داهاتووی

قوتابیەک لەناودەبات

رزگار رۆژانە دوای تەواوبوونی وانەکانمان نەدەڕۆیشتەوە هەر لەزانکۆ دەمایەوە، پێم دەوت ئەمە کارێکی باش نییە دەیکەیت، چونکە کاتەکان هەروا بەخۆڕایی دەڕوات. ئەم قسانەی من بێسوود بوو، تارۆژێك بەمنی وت تۆ بۆچی زوو دەڕۆیتەوە؟ رۆژێك لەگەڵمدا بمێنەرەوە بزانە دوای دەوام چەند خۆشترە تا کاتی دەوام!

شاخەوان دەڵێت: وتنی ئەم قسەیە زۆر سەیر بوو، دەمویست بزانم بۆچی خۆشترە؟ لەبەرئەوە بڕیارمدا منیش بمێنمەوە.

مانەوەم لەگەڵ رزگاردا لەکۆلیژ بۆدوای کۆتایهێنانی دەوام:

رۆژێك لەدوای تەواوبوونی وانەکان لەزانکۆ مامەوە، رزگار وتی: شاخەوان تۆزێکی تر هەندێك برادەرم هەیە پێتی دەناسێنم و دوایی دەچینە دەرەوەی زانکۆ!

لەکافتریا دانیشتبووم کە برادەرەکانی هاتن، دوو کچ و کوڕێك بوون، لەدوای یەکترناسین وتیان بابڕۆین، وتم رزگار بۆ کوێ دەچن؟ وتی تۆ وەرە و حەقت نەبێت. منیش لەگەڵیاندا رۆیشتم چووین بۆ پارکی ئازادی، لەوێ زۆرماینەوە تا ئێوارەیەکی درەنگ، زۆر هەستم بەشەرم و دڵەراوکێ دەکرد، چونکە باسی هەندێك بابەتیان دەکرد هەرگیز لەژیانمدا گوێم لێیان نەبووە، پێم وتن دەبێت من بڕۆم زۆر درەنگ بووە.

لەبەرئەوەی لەخێزانەکەماندا هەمیشە لێپرسینەوە هەبووە، باوکم زۆر تووڕە بوو کە تائێستا نەهاتوومەتەوە و لەهەمان کاتدا پرسیکم نەکردووە، پەشیمان بووم لەوەی لەگەڵیاندا رۆیشتم، لای خۆم بڕیارمدا جارێکی دیکە نەچمەوە.

چۆن کەوتمە هەڵەوە

رزگار بۆ

ڕ ۆ ژ ی

دوایی پێی وتم شاخەوان پێیت خۆش بوو ئەوکەسانەت ناسی؟ هەست دەکەم تۆ کەسێکی شەرمنیت، پێمخۆشە کەمێك کراوەتر بیت، وتم نا سوپاس حەزم لەو جۆرە کەسانە نییە و پەشیمانم، من ئەمەم وتوو، رزگار: وەڵامی دامەوە و وتی تۆ هەڵە دەکەیت ئەوانە کەسی باشن و دەستی کرد بەوەسفکردنیان، ئەوەندەی تر قەناعەتی پێکردم هاوڕێیەتیان بکەم، ئەمە یەکەم هەنگاونانم بوو بەرەو هەڵدێربوون.

ئیتر لەمەوە وام لێهات لەگەڵ دایك و باوکمدا درۆ بکەم و هەرجارەی شتێکیان پێ بڵێم، چونکە نەمدەتوانی وازیان لێبهێنم، ئەوەشم بەلاوە سەیر بوو لەگەڵ هەمموو ئەو کارە خراپانەی رزگار دەیکردن، کەچی لەخوێندندا زۆرباش بوو، بەڵام من تەواو دواکەوتووم و کۆنترۆڵی خۆمم لەدەستدا. رۆژانە دوای دەوام لەگەڵ یەکێك لەهاوڕێ کچەکانمدا دەچوومە دەرەوە بۆ ئەو شوێنەی خۆمان پێمان خۆش بوایە. فێری چەندین کاری خراپیان کردم، تاکار گەیشتە مەی خواردنەوە و جگەرەکێشان.

باوکم رۆژێك لێم تووڕە بوو وتی بۆنی جگەرەت لێدێت، سوێندم بۆ خوارد جگەرەم نەکێشاوە، هەرچەندە ئەوکاتە جگەرەکێشێکی تەواو بووم، ئەوەی پێی دەوترێت شەرم لەنێوان من و رزگار و هاوڕێکانماندا نەما، ئەمە زیاتر وایلێکردم بەرەو کاری خراپترم بەرێت، تەنانەت شەوێك لەماڵێك دەهاتمەوە، توانای رۆیشتنم نەمابوو، بۆیە لەسەر شەقامەکە کەوتم و نەمتوانی هەڵبستمەوە، کاتژمێر ٣:٣٠ی شەو بوو ئەگەرچی شەوێکی سارد بوو، لەو کاتەیە پۆلیس بەشەقامەکاندا دەڕۆیشتن، کە منیان بینی یەکسەر هاتنە لام و لەگەڵ خۆیاندا بردیانم بۆ مەرکەز و دەستیان کرد بەلێپرسینەوە لێم، کە زانیان توانای قسەکردنیشم نەماوە وازیان لێم هێنا تا رۆژبۆوە، بۆ بەیانی پرسیاریان لێکردم کە ئیش و کارم چییە؟

منیش بەوردی هەمموو شتێکم بۆ باس کردن، دەموت بەڵکو کەسێك هەبێت یارمەتیم بدات و لەم کارە خراپانە رزگارم بکات. وتی تۆ ناتوانیت بڕۆیت تا باوکت نەهێنیت، چونکە تۆ خەواڵو بوویت کە گیراویت، دەبێت وەلی ئەمرت بێت ئینجا دەتوانین بەرت بدەین، منیش هەمموو گیانم دەلەرزی چۆن بە باوکم بڵێم؟ چونکە درۆم لەگەڵدا کردبوو، پێم وتبوو دەچم بۆ ماڵی هاوڕێیەکم راپۆرتمان هەیە لەوێ پێکەوە دەینووسین. ئێستا پێی بڵێم گیراوم دەبێت چیم پێ بڵێت؟ نەمدەزانی چارەیەك چۆن بدۆزمەوە؟ بەڵام دانم نا بەخۆمدا و تەلەفۆنم بۆ کرد.

هەرگیز ئەوەم بیرناچێتەوە چۆن لێم تووڕە بوو کە چی دەکەم لە سجن؟ هات بۆلام لەشەرما نەمدەتوانی تەنانەت سەریش بەرز بکەمەوە، زۆر پەشیمان بووم لەوەی چۆن خۆم و باوکیشم خستە ئەم حاڵەتە ناخۆشەوە، لەدوای وەرگرتنی کەفالەت بەریاندام، لەدواییدا داوای لێبوردنێکی زۆرم لەباوکم کرد تا لێمخۆش بێت و لەماڵەوەش باسی نەکات، چونکە توانای شەرمەزاربوونم نەبوو.

ئیتر لەو رۆژەوە هاوڕێیەتی رزگارم نەکردو تەنانەت لەلاشی باسم نەکرد ئەو شەوە چیم بەسەرهاتووە و چۆن گیراوم، هەرئەوەندەم پێ وت ئیتر لەمڕۆوە هاوڕێیەتی یەکتر ناکەین،چونکە ناتوانین سوود بەیەکتر بگەیەنین.

کە بیردەکەمەوە چۆن کەوتمە ئەو هەڵە گەورەیە لەژیانمدا، هەمیشە لەناخەوە خەفەتی پێ دەخۆم و تەواو وێرانی کردووم، ناتوانم بۆ چرکە ساتێکیش لەبیر خۆمی بەرمەوە.

رووخساری جوان و بوونی پارە خۆشبەختی دروستدەکات؟

جوانـــی و دەوڵەمەنـــدی زۆرجـــار بوونەتە بنەمایەکی سەرەکی بۆ هاوسەرگیریی، چونکە زۆرێك لەکچـــان ئاواتەخوازن کـــوڕان ئەم دوو خاڵەیان تێدا هەبێت، ئەگەر ئەو دوو داواکارییەیان بۆنەهێننەجێ، ئەوا بە نەخێر وەڵامیان دەدەنەوە. ئـــەو جۆرە کچانـــە پێیانوایە کە خۆشـــبەختی لەپارە و رووخســـاری جواندایـــە. لێرەوە دەکرێت بپرسین بۆچی کچان هەمیشە بەدوای کوڕێکدا دەگەڕێن کـــە یەکێك لـــەو دوو داواکارییەیان تێدابێت و گرنگی بەلایەنی رۆشنبیری نادەن؟ ئایا کوڕانیش بەهەمان شـــێوە بیردەکەنەوە؟ لەم ئانـــەدا تاچەند هەردوو رەگـــەز توانیویانە لەو هەڵبژاردنەیاندا خۆشبەختی دەستەبەربکەن؟ بۆ وەرگرتنی بۆچونی هەردوو رەگەز، لەسەر ئەم تەوەرە ئەم راپۆرتەمان سازکرد...

(گەشـــاو عباس) وەك قوتابییەکی زانکۆی گەشەپێدانی مرۆیی، جۆری بیرکردنەوەی کچانی نێو زانکۆمان بۆ بەیان بکات و لە پێوەند بەم باســـەوە دەڵێت: لەناو زانکۆدا ئەوەی گرنگە لای کچان ئەوەیە دەبێت ئەو کوڕەی وەك(دۆستێك ـ کەپڵێك) هەڵیدەبژێرێت، لەرووخساردا جوان و سەرنجڕاکێش بێت و لەباری ئابووریشـــدا خـــاوەن ئابوورییەکی بەرز بێت، ئەمـــەش بۆ هەمـــوو کـــەس ڕێناکەوێت، بەڵام کوڕانیش ئەوە بەهەند وەردەگرن کە کچان جوان و دیار بن، نموونەی ئەو کەسانە

لەدوای هاوسەرگیریەكەدا دەركەوتووە كە تاچەند لێكتێگەیشتن و خۆشەویستی لەنێوانیاندا هەیە و توانیویانە ببنە نموونەی خێزانی بەختەوەر.

لەبەرامبەر بۆچوونەكەی (گەشاو) دا، (كاردۆ عومەر)یش وەك قوتابی زانكۆ، باس لەوە دەكات كە: لەزانكۆ و پەیمانگاكاندا، كچان زۆر گرنگی بەكوڕی جوان و بەتایبەت خاوەن سەروەت و سامان دەدەن، هەمیشە ئەو كوڕانە زیاتر لەلایەن كچانەوە هاوڕێیەتی دەكرێن، هەرچەندە كوڕانیش ئەوە دەزانن كە كچان لەبەر جوانی یاخود دەوڵەمەندییە خۆیان لێنزیك دەكەنەوە، گرنگی بەكوڕێك نادەن كە رۆشنبیر یاخود زیرەك بێت، بەڵام لەبەرئەوەی كچ زیاتر سەرنجراكێشترە تا كوڕ، بۆیە زۆرجار ئەو كوڕانەی كە جوانن بەهەمان شێوە بەدوای كچی جواندا دەگەڕێن و پەسەندیان دەكەن.

بۆچوونەكان چ هی كچان بێ و چ كوڕانیش بێ لەمەڕ ئەم پرسە جیاوازن، هەر بۆیە (ژینۆ والی) پێچەوانەی هەردوو قوتابی (گەشاو و كاردۆ)ئاماژە بۆ ئەوە دەكات كە: مەرج نییە هەموو كچێك گرنگی بەجوانی و دەوڵەمەندی كوڕ بدات، بەپێچەوانەوە هەندێك كچ بیركردنەوەیان جیاوازە و خۆشەویستی و بوونی متمانە لەنێوانیاندا خاڵێكی جەوهەرییە و پشتی پێدەبەستن، لەسەرەتای هاوسەرگیریدا كچان وەك نەریتێك داوای ئاڵتون و ماڵی جیا دەكەن، بەلام هاوكات داوای ئەوەیان لێدەكەن كە دڵپیس و رەزیل نەبن، كەواتە ئەوە دەزانن كە خۆشبەختی لەرووخسارو پارەدانییە و تەنانەت بەشێوەیەكی رەها ناتوانێت دروستشیان بكات.

دەڵێن كاسەی پڕ ئاشتی ماڵە، ئەم پەندە (شۆخان عەبدوڵڵا)بۆ پاڵپشتی قسەكانی خۆی دەیهێنێتەوە و پێیوایە: ئەو خێزانانەی دەوڵەمەندن زیاتر خۆشبەخترن لەخێزانە هەژارەكان، چونكە بەدەست نەبوونیەوە گیرۆدە نەبوون و گرفتەكانی ژیان ناڕەحەتیان ناكات، بەڵام خێزانە هەژارەكان زۆرجار لەبەر گرفت و ناخۆشییەكان بیر لەژیانی خۆیان ناكەنەوە، تەنانەت بەویستی خۆیان خواردن ناخۆن و پۆشاكی جوان ناكرن، بۆیە كچانیش هەوڵ دەدەن شوو بەكوڕی دەوڵەمەند بكەن، ئینجا ئەگەر جوانیش بێت باشترە. زۆرێك لەكچی جوان دەبینین شووی بەكەسێك كردووە كە وەك خۆی نییە و هاوكوفی ئەو نییە، بەڵام لەبەرئەوەی سەروەت و سامانی هەیە، قبوڵی دەكات.

تویژەرانی كۆمەڵایەتی ئاماژە بۆئەوە دەكەن كە لەئێستادا لەهاوسەرگیریدا وەك مۆدێلێكی لێهاتووە كە دەبێت لانی كەم كوڕان ماڵێكی باش و ئاڵتونێكی زۆر بۆ كچان بكەن، بەبێ ئەوەی هەست بەوە بكەن كە ئەگەر توانای دارایی باش نەبێت چۆن دەتوانێت لەدواییدا ژیانێكی ئاسوودە فەراهەم بكات، لەگەڵ ئەمانەشدا مەرج نییە هەموو كچێك بەوشێوەیە بێت، بەڵكو گرنگی بەلایەنی رۆشنبیری و ئاكاری كوڕەكە دەدات و هەوڵدەدات لەكاتی پێكەوەنانی خێزانەكەیاندا هاوكارێكی باش بێت، چونكە تێدەگات لەوەی كە لەدواییدا ئەوە خۆیانن تووشی كێشەی دارایی دەبنەوە و ناتوانن بەئاسوودەیی بژین.

ئەم بیركردنەوانە لەكەسێكەوە بۆ كەسێكی دیكە دەگۆڕێت، ئەوەی كە گرنگە ئاماژەی پێبكرێت ئەوەیە كە لایەنی رەوشت و ئاستی رۆشنبیری و هۆشیاری بكرێتە پێوەر بۆ هاوسەرگیری، نەك لایەنی مادده و رووخسار، چونكە بەتێپەڕبوونی كات جوانی رووخسار بەرەو گۆڕان و شێوان و تێكچوون دەچێت و پێدەچێت سەروەت و سامانیش بەردەوام نەبێت، ئەوەی دەمێنێتەوە خۆشەویستی و راستگۆیی و جوانییەكانی دیكەی ژیانی نێوان ئەو دوو كەسەیە، بۆیە گرنگە بەبیركردنەوەیەكەی دیكە لەم مەسەلەیە بڕوانین و بیر لەداهاتوو بكەینەوە.

چۆن مامەڵە لەگەڵ کەسێکدا بکەین کە ناکۆک بین؟

چۆپی کەمال، فەرمانبەر لەوەزارەتی رۆشنبیری باس لەوە دەکات، بەهۆی کارەکەیەوە زۆرجار بەریەککەوتنی لەگەڵ ئەوکەسانەدایە کە خوشی ناوێن و حەزناکات کاریان لەگەڵدا بکات، بۆ راپەڕاندنی کارەکانی ناچارە ئەو پێوەندیە بەردەوام بێت، چۆپی دەڵێت: هەریەك لەمرۆڤەکان بەجۆرێکی تایبەت بیردەکەنەوە، ئەمە وا دەکات بیرکردنەوە و رەفتاری بەرامبەرمان بەدڵ نەبێت، بۆیە ئەو جۆرە رەفتارانەش بێزارمان دەکات.

بۆچوونەکان جیاوازدەبن ئەگەر کارەکانمان لەچوارچێوەیەکی سنووردار‌دا نەبێت، بۆ نموونە دراوسێکانمان تا چەند بەریەککەوتنەکانمان لەخواستی خۆماندایە:

سەروەر نورەدین، مامۆستای بنەڕەتی دەڵێت: بەبۆچونی من کەسێك جێگەی نارەحەتیە بۆمان ئەگەر راستەوخۆ کارمان لەگەڵدا بکات، بەڵام دراوسێیەکانمان ئەگەر چی زۆر نزیکیش بێت ئەوەندەی کاریگەری نابێت، چونکە دەتوانین پێوەندیە کۆمەڵایەتییەکانی لەگەڵدا بپچڕێنین، بەڵام لەکارکردندا کاریگەری لەسەر دەرەنجامەکانی کارەکاندا هەیە. پێوەندی کۆمەڵایەتی ئەوەندە زەحمەتە کە لاوازبێت و بپچڕێت، لەوە زیاتر بترازێت جێگەی خۆی ناگرێتەوە.

لەخێزانەکانیشدا بەهەمان شێوە پێدەچێت دووان لەئەندامانی خێزان ناکۆك بن و حەز لەبەریەککەوتنی یەکتر ناکەن، بەڵام ئایا چۆن دەتوانن پێکەوە لەژێر سەقفی خێزانێکدا کۆببنەوە، لەم لایەنەشەوە، پارێزەر (شنۆ توانا) دەڵێت: ژیانی خێزانی کوردی گۆڕانکاری زۆری بەسەردا هاتووە، ژیان بەرەو ئاڵۆزی و پشێوی رۆیشتووە هەر ئەمە وایکردووە کە قبوڵکردنی رای ئەندامێکی خێزان ئاسان نییە، دەبێتە هۆی دروستبوونی دەمەقاڵێ و ناخۆشی، بینیومانە چەندین ئەندامی خێزان توڕەیی خۆیان بەکوشتنی یەکتر دەربڕیوە ئەمە لەسنووری خۆشەنەویستن و بێزاری دەرچووە، بەڵام لەوکاتەی لەفەرمانگەیەکدا دوو کەس یەکتریان خۆش ناوێت، تەنیا کار رادەپەڕێنن ناچارنین بەریەککەوتنەکەیان بۆ پتەوبوونی پێوەندی کۆمەڵایەتی و روحی بێت وەك ئەوەی لەناو خێزاندا هەیە. دەبێت رێز لەیەکتریش بگرن ئەگەرچی بەلاشیانەوە ئاسان نەبێت.

مامۆستا ئەکرەم سالح، دەڵێت: پێوەندیە کۆمەڵایەتیەکان لەشوینێکەوە بۆ شوێنێکی دیکە دەگۆڕێت، بۆ نموونە من وەك مامۆستایەك ئەگەر لەگەڵ بەڕێوەبەرەکەمدا یەکترمان خۆشنەوێت ئاساییە، بەڵام قوتابییەك منی خۆشنەوێت و بێزاربێت لەبینین و وانەوتنەوەمدا، ئەوا کاریگەری لەسەر فێربوون و وەرگرتنی زانیارییەکاندا دەبێت، لەهەمان کاتدا پێدەچێت من هەست بەوەش ناکەم کام لە قوتابییەکان منی خۆش ناوێت، لەم حاڵەتانەدا

تەنیا کاریگەری لەسەر یەك لایەن دەبێت، بــەڵام لەفەرمانگەیەکدا ئەمە جیاوازترە کاریگــەری لەســەر راپەڕاندنی کاری فەرمانبەران و هاووڵاتیان دەبێت.

لەرووی دەروونیەوە پچڕاندنی پێوەندیە کۆمەڵایەتیــەکان کاریگەریان لەســەر لایەنی دەروونی هەیە لەکاتێکدا ناچاربیت قبوڵی هەموو ئەو بەریەك کەوتنانە بکەیت لەگەڵ کەسی بەرامبەردا کە روودەدات، بۆ خوێندنەوەی ئــەم حاڵەتە دەروونناس (دلێر مەجید) دەڵێت:

حاڵەتێکــی دەروونــی خــراپ لەناو تاکــی کوردا دروســتبووە زۆر بەکەمی کەســی بەرامبەری قبوڵە، بۆیە دەبینین بە سادەترین وشــەی بەرامبەر هەڵچوون روودەدات، یاخود هــەوڵ ئەدەن ئازاری دەروونــی یەکتر بــدەن، ئــەم ئازاردانە راســتەوخۆ کاریگەری لەســەر لایەنی دەروونی هەردوولا هەیــە، بەتێپەڕبوونی کات پێوەندییەکانیــان بــەرەو لاوازبوون دەچێت.

کاریگەریە خراپەکان لەکاتی راپەڕاندنی کارەکان دروست دەبێت، لەو کاتەی ناچارن کە پێکەوە کارێك بکەن، لەوە قورستریش یەکێکیان لەلای خۆیەوە بێزاربێت لەکەسی بەرامبەر و حــەز لەرەفتار و گفتوگۆی لەگەڵیدا نەکات.

بۆئەوەی زاڵ بین بەســەر دەروونماندا دەبێــت هەوڵ بدەین کەمتر ئەو کەســانە ببینین کە پێوەندیمان باش نییە یاخود حەز لەتێکەڵاوبوونــی ناکەین، بەڵام لەهەموو حاڵەتەکان قورســتر ئەوەیــە ئەگەر دوو هاوسەر بێزاربن یان یەکتریان خۆشنەوێت لەبــەر منــاڵ ناچاربن پێکــەوە بژین، ئەمجۆرە حاڵەتانە ناراستەوخۆ کاریگەری لەســەر لایەنــی دەروونی هــەردوولا و تەنانەت مناڵەکانیشیان هەیە.

دەکرێــت ئەگەر لەگەڵ کەســێکدا پێوەندیمــان بــاش نییــە یــان حەز لەتیکەڵاوبوونــی ناکەیــن بەجۆرێکی دیکــە رەفتــار بکەین، واتــە هەوڵ بدەین ئــەو ناکۆکی و رقەی لەدڵماندا هەیە لەبیرخۆمانــی بەرینەوە و لایەنە جوانەکانــی یەکتر بدۆزینــەوە نەوەك بەدوای کەموکوڕی یەکتردا بگەڕێین تا زیاتر لەیەکتر بێزار و ناکۆك بین.

هەریــەك لەئێمــە لەژیانــی رۆژانەمانــدا رووبــەڕووی کەســانێك دەبینەوە کە مەرج نییە خۆشــمان بوێن یاخــود بگونجێین لەگەڵیاندا، بۆ نموونە دراوســێیەك یان کەسێك لەشوێنی کارەکانماندا، تەنانــەت لەخێزانەکانمانــدا، لەهەمــان کاتدا ناچاریین رەفتار و مامەڵەیــان لەگەڵدا بکەین، بۆیە تووشــی رووبەڕووبونەوەی ناخوش دەبینــەوە، بەڵام چۆن زیرەکانــە بتوانین ئەو مامەڵەیە بەدروســتی ئەنجام بدەین بەبێ ئــەوەی هەســتی پێبــکات، لەکاتێکــدا ئەگــەر ناکۆکیش بوونی هەبێــت. بۆئەوەی بزانین هۆکارەکان چین وا دەکات تەنیا کارەکان رادەپەڕێندرێــن و هیچ پێوەندییەکــی روحی لەنێوانیاندا نییە.

بەسەرهاتی ئەو کچەی کەبەهۆی ناز هەڵگرت

بەسەرهاتی ئەمجارەمان زۆر جیاوازە لەهەموو بەسەرهاتەکانی تر، چونکە هەموو ئەو کەسانەی کە جارەکانی تر ژیانیانم وەك بەسەرهاتێك دەگێڕایەوە، هەموو هۆکاری تووشبوونیان بەکێشەکان هەژاری بوو، بەڵام بەسەرهاتی تارا بەهۆی ناز هەڵگرتنی دایك و باوکی و دەستبڵاویەوە بووە.

(تارا) لەخێزانێکدا دەژیا کە هەموو پێداویستییەکانی ژیانی بۆدابینکرابوو، هەر لەسامانی زۆر و داهاتێکی گونجاو تا نازانم چی دیکە، جگە لەمەش (تارا) نازی زۆر لە رادەبەدەر دەدرایە. نازهەڵگرتنی تارا گەیشتبووە ئەوەی کەهەموو جۆرە ئارەزووەکانی بۆ دابین بکرێت، دایك و باوك و خوشك و براکانی زۆر نازیان هەڵدەگرت و هەر داواکارییەکی هەبووایە بۆیان جێبەجێدەکرد، کاتێك کە چووە کۆلێژ لەلایەن باوکییەوە ئۆتۆمبیلێکی بۆکڕدرا کەبووە هۆی لەناوچوون و ئاوابوونی خۆری تەمەنی.

تارا هەموو بەیانیەك وەك گشت قوتابیانی هاوتەمەنی بۆ خوێندن رووی دەکردە کۆلێژ و سەرنجی هەموو کوڕەکانی هاوپۆلی خۆی راکێشابوو، هەم لەبەر جوانی لەش و لارەکەی و جلوبەرگە مۆدێرنەکانی و هەم لەبەر ئۆتۆمبێلە نایابەکەی و هاوکاری کردنی تارا بۆئەو سواڵکەر و هەژارانەی بەردەم دەرگای کۆلێژ. سەرەڕای ئەوەی تارا بەهۆی نازهەڵگرتنی ماڵەوەیان کردبوویە کچێکی لووت بەرز و خۆبەزلزان. ئەم هۆکارانە هەموویان وایکردبوو کەزۆربەی کچان و کوڕانی زانکۆ ئیرەیی پێببەن و زۆربەیان لەخۆیانەوە رقیان لێدەبۆوە، زۆربەی کچەکان حەزیان لێینەدەکرد یان نەیاندەویست هاوڕێیەتی بکەن، خۆیان بەدوور دەگرت لێی.

(ئەیوب) کوڕێکی هاوپۆلی تارا بوو لەخێزانێکی هەژار و کەمدەرامەت بوو، بەڵام سەرەڕای ئەوەی کە هەژار بوو ئەو هەمیشە بەدوای کاری سێکسی و رابواردن و ئالوودەی خواردنەوە کهولییەکان بوو. هەمیشە قەرزدارو سەرلێشیواو بوو. تابڵێی گەنجێکی گەندەڵ و بێکەڵکبوو. مرخی لە تارا خۆشکردبوو تەماحی لە ئۆتۆمبێل و سامانەکەیان بوو. بەردەوام هەوڵیدەدا خۆی لە(تارا) نزیك بکاتەوە تا لەئەنجامدا توانی بەهۆی کچێکەوە کە هاوپۆلی هەردووکیان بوو توانی وردە وردە خۆی لە(تارا) نزیك بکاتەوە، تاتوانی خۆی بکاتە برادەری و خۆی زۆر لێنزیك بکاتەوە، لەبەر ئەوەی تارا برادەری کەمبوو زۆربەی قوتابییەکان حەزیان لێنەدەکرد، ناچار بوو برادەرایەتی ئەم کوڕە گێرەشێوێنە بکات.

(ئەیوب) بەجۆرێك خۆی لێنزیکردەوە کەبتوانێت دەست بەسەر ژیانی کچێکی سەرمایەدار بگرێت بۆ ئەوەی پارەی رابواردن و خواردنەوەکانی خۆی پێدابین بکات. هەموو بەیانیەك لەرێگای رادەوستاو تاوەکو تارا دەگەیشت و شوێنی ئۆتۆمبێلەکەی بۆدەگرت. هەمیشە زۆر بایەخی پێدەدا. تارا وەك کچێکی تازەپێگەیشتوو کە لەخێزانێکدا گەورە بووە کەباوك و دایکی دەوڵەمەند بوون و زۆر بایەخیان پێداوە،

ـــــنی بێسنووری دایک و باوکیەوە خۆی کـــــوشت

حەزی لێبوو لەناو زانکۆشـــدا کەســێك هەبێت بەو جــۆرە بگرە زیاتریش بایەخی پێبدات وەك خزمەتچیەك بەدواوەی بێت. رۆژانە لەکاتی رێســـتەکاندا لەناو کۆلێژ (ئەیـــوب)وەك پاســـەوانێکی تارا خۆی پیشـــان دەدا و هاوکاری دەکرد. کتێبەکان و سەرجەم شتوومەکەکانی بۆ هەڵدەگرت تا دەگەیشـــتە نزیـــك ئۆتۆمبێلەکەی و تەنانـــەت هەندێکجار دەرگاکەشـــی بۆ دەکردەوە، تالە ئەنجامـــدا تارا بەجۆرێك هۆگری بوو نەیدەتوانی وازی لێبهێنێت. بەبەردەوامی بەیەوەکە کاتیان دەبردەســـەر و دەچوونـــە دەرەوە. رۆژ لـــەدوای رۆژ هەموو خەڵك بـــە پێوەندیەکەیانیان زانی، (ئەیـــوب) توانی وەهـــا متمانەی تارا بەلای خۆیدا رابکێشـــێت تالە ئەنجامدا چیرۆکێکی خۆشەویســـتی لەنێوان تاراو ئەیوبدا دروستبوو کە بەجۆریك تارا وازی لـــە ناوبانگی خێزانەکەی هێنابوو هەموو شتێکی دەکرد بۆ ئەوەی (ئەیوب) رازی بکات. زۆربەی جـــارەکان پارەی دەدایەو تەنانەت هەندێکجار زێڕەکانی خۆشـــی دەدایە ئەیوب و تا لەئەنجامدا شـــەیتان بەتـــەواوی زەفـــەری پێبـــردن و کەوتنە کاری سێکسی ناشەرعی و دوای چەند مانگێك تارا دووگیان بوو. ئەیوبیش ئەم هەلەی قۆستەوە بۆ ئەوەی بتوانێت هەموو مەرامە گڵاوەکانی لەســـەر حسابی تارا جێبەجێبکات. تارا بـــۆ ئەوەی رزگاری بێت لەم کێشەیە بە هەموو شتەکان رازی بوو تەنانەت زێـــڕ و پارەکەش هەمووی پێشکەشـــکرد و تەنانـــەت ناچاربـــوو ئۆتۆمبێلەکەشی بفرۆشـــێت و پارەکەی بدات بە ئەیوب.

لەئەنجامـــدا ئەیـــوب هەمـــوو ئاواتە گڵاوەکانی خۆی هێنایە دی و هەرچیەکی دەویست کردی، پارەو پولی کچێکی لووت بەرزی نەزانی بۆ خۆی برد، ئەمجارەیان کە زانی تارا هیچ پارەی بەدەستەوە نەماوە بیداتێ بۆیە وێنەو گرتە سێکسییەکانی نێوانی خۆی و تارای بە ئامێری مۆبایل لەناو برادەرە کەم رەوشتەکانیدا بڵاوکردەوە و بەتەواوی ئابـــڕووی کچەی برد. تارا کاتێك بەمەی زانی، ئیتر بۆی دەرکەوت کە ئەو هەموو تەمەنی بەهەڵەدا چووبوو ئەو متمانە زۆرەی کە ئەم بەکەســێکی نادیار بەستبووی گەورەترین زیانی لێدا. ئەو کوڕەی ئەم وایدەزانی خۆشـــیدەوێت تەنیا ئەمی لەبەر پارەو ســـەروەت سامان دەویســـت و ئەمیش لە بەردەم کۆمەڵگە تاوانبارە، چونکە بەداخەوە ئافرەت هەمیشە دەبێت باجی هەڵەکانی بدات و هەمیشـــە ئافرەتان سزا دەدرێن، بەڵام پیاو هەرگیز ســـزا نادرێت. ئەمە لەلایەك لەلایەکی تر ئەم ئێســـتا پەردەی کچێنی هەڵوەریەوەو وێنەی لەناو ئامێری زۆربەی هەرزەکارە سەرلێشێواوەکانی ئەم کۆمەڵگەیەدا هەیە، بۆیـــە تارا دنیـــای لەبەرچاو رەش بوو و ئێوارەیەکیان وەك هەندێ کچی تری ئەم شـــارەی کە ئێمەی تیایدا دەژین لەترسی قسەو توانجی خەڵك و لەترسی سزادانی کۆمەڵگە بە برێك نەوت خۆی سووتاندو کۆتایی بە مۆمی تەمەنی هێنا.

ئەو کچەی کە بەڕێوەبەرەکەی تەماعی تێ کردبوو!

مرۆڤ کاتێك ناچار دەبێ بڕیارێکی قورس بدات، حەتمەن هۆکارێکی راستەوخۆ و پاڵنەرێکی بەهێز لەپشت ئەو بڕیارەوە دەبێت، ئەگینا کەسێك بڕیار بدات واز لە وەزیفە بێنێ، وەك ئەوەی (لەیلا) کردی، ئایا هەر لە خۆڕا و بە هۆیەکی بچووکەوە ئەم کارە دەکات؟؟ بێگومان وەڵامەکەشی نەخێرە، دە کەوایە با بزانین چ بارودۆخێك بوو وای لە (لەیلا) کرد ئەو بڕیارە بدات. ئەم ریپۆرتاژە گێڕانەوەی بەسەرهاتی وەزیفی ئافرەتێکە کە فشاری زۆر و تەماحی بەرپرسەکەی وای لێدەکات بڕیار بدات چیتر نەچێتەوە بەلای وەزیفەدا. هەر لە سەرەتاشەوە جڵەوی گێڕانەوە دەدەینە دەست کچێکی هاوڕێی خۆی بە ناوی (هێڤی) و دواتر (لەیلا) خۆشی بەشێکی بەسەرهاتەکەیمان بۆ دەگێڕێتەوە. جا با بزانین کێشەی ئەو چی بوو؟؟

سەرەتای دامەزراندن

وەرز بەهارێکی فێنك و رەنگین دەبێ (لەیلا) یەکەم رۆژی بوو لە فەرمانگەکەی دەوام بکات، بەر لەوەی بچێتە دەوامەکەی لە دڵی خۆیدا دەیوت: دەبێ خۆم زۆر قەشەنگ و جوان بکەم. با لە یەکەم رۆژەوە رەخنەم لێنەگرن، ئەوە فەرمانگەیە و خەڵك قسە دەکات. دەمێك لە بەردەم ئاوێنەکە خەریکی خۆی بوو. کە تەواو بوو ناوی خوای لێهێنا رۆیشت. کاتێك وەك فەرمانبەرێکی تازە گەیشتە فەرمانگەکەی یەکەم کەسێك لە فەرمانبەرەکان کە چاوی پێیکە و ت (هێڤی) بوو. (هێڤی) کە دیقەتی دایە، لەجێی خۆیەوە چاوی ئەبڵق بوو. لە دڵی خۆیدا وتی: چما خودا مرۆڤی ئەوها جوانیشی دروست کردووە؟! (هێڤی) ئەو ساتانە بەمجۆرە دەیگێڕێتەوە و دەڵێ: یەکەم جار کە پێی نایە ناو فەرمانگەکەمان چاوم پێیکەوت. بەڕاستیش زۆر سەرنجڕاکێش بوو، سەرەتاش وامزانی خاوەن مامەڵەیە ئیشێکی کەوتۆتە لامان، حەزم دەکرد ئیشەکەی بکەوێتە لای من بۆی بکەم. کە هاتە ژوورەوە بە رێکەوت بەرەو رووی من هات و دوای سڵاو کردن پرسیاری لە من کرد و وتی: بەڕێوەبەری گشتی لە کام ژوورە؟ منیش وتم: کارت پێیەتی؟ وتی: لێرە دامەزراوم و فەرمانی دامەزراندنەکەمی پێنیشان دەدەم. وتم: بەدوامدا وەرە. ئیدی خۆم لەگەڵی چووم. بردمە ژووری بەڕێوەبەری گشتی. بە خۆم هاتمە دەرەوە. نزیکەی نیو کاتژمێر لە ژووری بەڕێوەبەری گشتی گیر بوو. من دەمزانی هۆی گیر بوونەکەی جەنابی بەڕێوەبەری گشتییە و جوانی ئەم شۆخە سەرنجی ڕا کێشاوە ئەگینا خۆ

پێناساندن ئەوەندەی دەوێ؟؟ ئینجا هاتە دەرەوە. مـن هەر لە نزیك ژووری بەڕێوەبەر راوەستابووم. چاوێکی بەملاو بەولادا گێڕا و دووبارە منی بەدی کردەوە و هاتەوە لای من. پاش ئەوەی خۆی پێناساندم، سوپاسی کردم و شـوێنی کارکردنی خۆی هەر وەك بەڕێوەبەر پێی وتبوو. بەڕێکەوت ژوورەکەی تەنیشتم دەرچوو، کە سەر بە هۆبەکەی من بوو. ئەو رۆژە (لەیلا) دڵی زۆر خۆش بوو، بەرادەیەك هەر کەسێ بیدیتبایە بەڕوونی ئەو خۆشیی و گەشـییەی لە رووخساریدا بەدیدەکرد. من بەرپرسی بەشەکەی ئەویش بووم، ئەو ژوورەی کە ئەو دەبوایە کاری تێدا بکات فەرمانبەرێکی پیاوی لێبوو کە ناوی (دڵشـاد) بوو، من دەمزانی چەند ژنانییە و چەنـد حەزی لێیـە ژن و کچ لە دەور و خولیدا بن. بۆیە پێشبینیم دەکرد بە چوونی (لەیلا) بۆ ئەو ژوورە لە رۆژانی دواتر کێشە پەیدا ببێت. (لەیلا)م بانگی ژوورەکەم کرد کارەکەیم پێڕاسپارد و ئاگاداریشم کردەوە کە تا پێیدەکرێـت تەنیا خەریکی کاری خۆی بێت و وریای قسـە و قسـەڵۆك و شـتی وا بێـت. دوو هەفتە بەسـەر دامەزراندنی (لەیـلا)دا رەتببوو و نێـوان من و (لەیلا) زۆر خۆش و بەهێـز بوو. (لەیلا) لەو ماوە کورتەدا زۆر هۆگری من ببوو، هەردووکمان وەك دوو خوشـك لەگەڵ یەك مامەڵەمان دەکرد. کچێکی ئیشـکەر و چاپووك بوو، حەزمدەکرد بەبێ سەر ئێشە خەریکی ئیشی خۆی بێت. لەم ماوەیەدا هەسـتم هەندێك نارەحەتە. دواتر بۆم دەرکەوت کە لە دەست (دڵشاد) وەڕس ببوو، بۆیە رۆژێك پێیوتم کە حەز دەکات لە شوێنی خۆی نەمێنێت و بێتە ژوورەکەی من کار بـکات. منیش پێموت داواکارییەك بەرز بکەوە لە سەری رازی دەبم و بەرزی دەکەمەوە بۆ بەڕێوەبەری گشتی. رۆژی دواتـر داواکاریەکەیم بەرز کردەوە بۆ بەڕێوەبەری گشتی، دوای چەند خولەکێك بەڕێوەبـەری گشـتی بانگـی کردە لای خۆی. لەوێ دیار بوو کێشـەکەی لێپرسی بوو، ئەویش وتبووی وەرە خۆم سزای دەدەم. پێشـی وتبوو وەرە نووسـینگەکەی من و پاش ماوەیەکی تر دەتکەمـە بەڕێوەبەری نووسـینگە. کە لەلای بەڕێوەبەری گشتی هاتەوە دڵـی زۆر خۆش بوو. وتم: ها چی بووە وا بەکەیفی؟ وتی: چۆن بەکەیف نەبم بەڕێوەبەری گشـتی داوای لێکردم بچمە نووسـینگەکەی ئەو. وتم: بەخوا پێمباش نییـە بچییە ئەوێ. وتی بـۆ؟ وتم دوایی بۆت دەردەکەوێت.

کارکردن لە نووسینگەی بەرپرس

(هێڤی) بەردەوام دەبێ لە گێڕانەوەکەی و دەڵێ: سێ چوار رۆژی پێچوو (لەیلا) هیچ کێشـەیەکی وەهای نەبوو. بووە دوو هەفتە، نیوەڕۆیـەك (لەیلا) هاتە لام و بەپێکەنینەوە وتی (هێڤی) وەرە کچێ قسـەیەکی خۆشت بـۆ بگێڕمەوە. وتم: خێرە، دەی بزانم چییە؟ وتی: ئەوێ رۆژێ بەڕێوەبەر بانگی کردمە ژوورەوە و وتـی دەرگاکـە داخە و هەندێ قسـەی تایبەتیت لەگەڵ دەکـەم. منیش سەرم سووڕما و دەرگاکەمم داخست. وتی: دەمەوێ ئەو قسـانەی کە دەیکەم لە بەینی خۆمـان بێ و کـەس پێینەزانێتـەوە. وتی لەڕاسـتیدا بەو ماوە کەمەی کە تۆم ناسیوە گەلێ شـتی باشی تۆم بۆ دەرکەوتووە. من راستە تۆزێك لە تۆ گەورەترم، بەڵام ئەزموونم لـە تۆ زیاترە باوەڕ دەکـەم ئەو بڕیارەی کە داومـە رازی بیـت لەسـەری زۆر قازانج دەکەی. وتم بڕیاری چی؟ وتی: بڕیارم داوە بێمە داخوازیت. منیش سـەرم لە بڕیارەکەی سـووڕما، چۆن پیاوێکی چل ساڵە داوا لە کچێکی بیستودوو سـاڵەیی دەکات شووی پێبکات. وتم مامۆسـتا زۆر سوپاست دەکەم کە جێگـەی متمانە و رێزی تـۆم، بەڵام ناتوانـم داوایەکەت قبووڵ بکەم. کە وام پێ وت رەنگی تێکچوو، رەتکردنەوەی داواکەی زۆر پێناخـۆش بوو. هەر چۆنێك بێت ئیزنی دام بچمە دەرەوە.

کێشەکانی (لەیلا) زۆرتر دەبن

(هێڤـی) بەبڕیارێکـی وەزاری لـەو فەرمانگەیـە دەگوێزرێتەوە بۆ شـوێنێکی دیکـە و ئیدی ئاگای لە (لەیلا) نامێنێت. با لێرەوە گوێ لـە (لەیلا) خۆی بگرین و بزانین بەسـەرهاتی ئەو لەگەڵ بەڕێوەبەرە گشـتییەکەی بەچی گەیشت. (لەیلا) بەم شێوەیە باسی خۆی کرد و وتی: دوای ئەوەی داواکـەی بەڕێوەبەری گشـتیم رەتکردەوە، لە رۆژی دواتـرەوە جەنابی بەڕێوەبەر بەبێ بایەخەوە مامەڵـەی لەگەڵدا دەکردم، بەڵام هیچ جۆرە فشارێکی تری لێنەدەکردم. پێشتر پاداشـتی جۆراوجۆری بۆ دەنووسیم کەچی ئەوانەی هەموو لێبڕیم. منیش دەنگم نەکرد و هیچ بەسەرخۆمدا نەدەهێنا. ئینجا کە دیتی ئەوانە سـوودیان نییە ئەمجارە، پاداشتی لە جارانیش زیاتر بۆ دەنووسیمەوە. چەند جارێك پاش دەوام هێشـتمیەوە و پاشـان پاداشتی بەقەد نیوەی مووچەکەمـی بۆم دەبڕیەوە. هێشـتنەوەی پـاش دەوام چەنـد جارێکی تریش دووبارە بۆوە. رۆژێکیان کە پاش دەوام مابووینەوە. وتی وەرە لە ژوورەکەی من کار بکە. منیش نەمزانی مەبەستێکی هەیە. لە ژوورەکەی ئەو مامەوە و ئەو کارانەم دەکرد کە ئەو داوای کردبوو. ئینجا دوای تەواوبوونی کارەکەی وتی: (لەیلا) دانیشـە کارم پێتە. وتم: فەرموو کاری چیت پێمە من درەنگی ماڵەوەم، سـەرەڕای وەزیفـەی خۆم کاری زیاتریشـم پێدەکەی. ئیدی کۆمەڵێك شتی لەو بابەتەم وت. وتـی: ئەگەر حەز بکەی لەمڕۆوە ناهێڵم یـەك کاری زیادە بکەی و پاداشتیشت زیاتر بۆ دەبڕمەوە. بەو مەرجەی بە داواکارییەکانی من رازی بیت. وتم: من ناتوانم شـوو بە تۆ بکەم تەمەنمان لەیەکەوە زۆر دوورە. وتی: ئێ باشـە بەبێ شوو کردن بێت. با بەنهێنی بێ شـوو کردنەکە. پاشان کە زانی هـەر رازی نابم وتی با پێوەندیمان بەیەکەوە هەبێت و کەسیش پێینەزانێ. پاش ئەو قسـەیە بووە مشـتومڕمان بە تووڕەیی هاتمـە دەرەوە و فەرمانگەم بەجێهێشـت. رۆژی دواتر نەچوومە دەوام. پاش دوو رۆژ نـاردی بە شـوێنما و چوومە ژوورەکەی و وتی ئـەوەی لە نێوانماندا روویدا با لە نێوان خۆماندا بێ و کەس پێی نەزانێت. بەمجۆرە شـتەکەمان بە نهێنی هێشتەوە. دە رۆژێکی بەسـەر داچوو دووبارە دەسـتی پێکردەوە. ئەمجـارە هەر لـە ژوورەکـەی خۆی کە خەریکـی کاری فەرمانگە بووم هەر هێندەم زانی دەرگای ژوورەکەی داخسـت و دوای ماوەیەك کە غافڵ ببووم، لە پڕ لە پشتەوەڕا پڕی دامێ و توووند بەخۆیەوەی کوشـیم و کەوتە ماچ کردنم تا خۆم لە دەستی دەرهێنا خەریك بوو بخنکێم، پەرداخێکی شووشـە لە سـەر مێزەکەی بەردەمم بوو، دەستم دایە و لە تەپڵی سـەریم دا. کە چـاوم بەم دیمەنە کەوت یەکسـەر دەرپەڕیمە دەرەوە. بەڕاکردن بـەرەو دەرگای دەرەوە غـارم دا. تەنیا مام حوسێنی پاسـەوان لە ناو فەرمانگە بوو کە چـاوی پێمکەوت وەها شـڵەژاوم و لە من زیاتریش کەسـێك لە فەرمانگە نییە واقی وڕما و وتی ها کچـم چیبووە، ئەوە تۆ تا ئێسـتا لە ناو فەرمانگە بەم درەنگە وەختەوە چیتدەکرد؟ گوتم خەریکی کاری خۆم بووم و هیچ دەنگم نەکرد و رۆیشـتم. بەیانی کە چوومەوە فەرمانگە کەس بە مەسـەلەکەی نەزانیبوو ئەویش هیچ قسەی نەکرد و رۆژی دواتر نووسراوێکم نووسی و داوای واز هێنانم کرد و چوومەوە ماڵەوە و وازم لە فەرمانگە هێنا. پاش مانگێك لەم رووداوە ئەندازیارێك هاتە داوام و خوا کردییە نسـیب و شووم کرد و ببڕای ببڕ جارێکی تر نەچوومەوە سـەر وەزیفە.

ئامادەکردنی: دیارسالار

ئەگەر تەماشا بکەین لەدێر زەمانەوە پیاوان و کۆمەڵگە بەگشتی حەزیان لەکوڕ بووە، ئەوەتا لەلای عەرەبەکان بەر لەهاتنی ئایینی ئیسلام کچانیان زیندە بەچاڵکردووە و لەلای زۆر لەنەتەوەو خێڵەکان ڕێز بۆ کچ دادەنراوە.

خودای گەورە ئەگەر منداڵبدات کوڕ بێت یان کچ وەك خەڵاتێك لەلایەن کۆمەڵگەوە تەماشا دەکرێت، بەڵام دەبێ ئەوەش بزانین زۆربەی کۆمەڵگە باوکسالارییەکانی ڕۆژهەڵات حەزدەکەن کوڕیان ببێت نەك کچ، چونکە کوڕ بەپیرۆزتر تەماشا دەکەن، ڕەنکە بۆ ئەمەش هەندێك بیروبۆچوون و هەندێك بیروباوەڕی تایبەتی هەبێت.

ئەگەر کوڕم ببێت، ئەوا هاوسەرەکەم زیاتر منی خۆش دەوێت، ئەمە باوەڕی خاتوو هاژەیە. ناوبراو وای دەبینی بوونی کوڕ لەناو یەك ماڵدا بوون و یەکپارچەیی ئەو ماڵە بەهێز دەکات و ناهێڵێت ئەو ماڵە تووشی لێکترازان و لەبەر یەك هەڵوەشان بێت، بۆیە

بۆچی خێزانەکان حەزیان لەکوڕە؟

هەموومان حەزدەکەین کە کوڕمان ببێت، نــەك کچ. ئەگینــا وەك خۆمان دەزانین هەردووکیـــان پیرۆزن چ کوڕبێت چ کچ، بەڵام کۆمەڵگە کوڕی پێ خۆشترە.

خاتوو نیان ئەحمەد بوونی کوڕ بۆ ئەوە دەگەڕێنێتەوە کە ئەگــەر ماڵێك کوڕیان بێــت یان کچیان ببێت، ئەوا ئازادن، بەڵام بەشێوەیەکی گشتی پیاوان زیاتر حەزیان لەکوڕە، نــەك کچ. لەبەر ئــەوە ئێمەش حەزمان لێیە ببین بە دایکی کوڕان.

ئەگەر کوڕ نەبێت هاوســەرەکەم تەڵاقم دەدات، ئەمە قســەی خاتوونێکی تەمەن بیست و پێنج ســاڵان بوو وەك ئاماژەی پێدا کە ئەگەر کوڕ نەبێت هاوســەرەکەی ئەینێرێتەوە بۆ ماڵی باوکی، چونکە ئەم بەڵێنی پێداوە کە کوڕیـــان ببێت و لەبەر ئەوەی کە تائێستا هەر کچیان بووە، ئیتر ئەمجارەیان دەبێت کوڕبێت.

خاتــوو گوڵاڵە ئەســعەد وای دەبینێ ئەگەر بەویســتی ئافــرەت خۆی بێت، حــەزدەکات کــە کچی هەبێــت، بەڵام کۆمەڵگە بوون کوڕی فەرزدەکات، چونکە دایك حەزدەکات کەســێك هەبێت یامەتی بدات نەك لەبەر ئــەوەش کە کچان زیاتر هاوکاری دایکیـــان دەکەن، بەڵام کۆمەڵگەی باوکســاڵاری زیاتر پیــرۆزی دەداتە کوڕان بۆیە ئافرەتیش ناچارە بۆ لەبەبەر چاوگرتنی کۆمەڵگە بیەوێت کە کوڕی هەبێت.

دکتۆرە بیلاڤ وەك پزیشکێکی ئافرەتان ئاماژەی بەوەدا کە لەڕووی تەندروستییەوە ئافرەت هیچ رۆڵێــك نابینێت لەوەی کە کوڕی ببێت یان کچ، چونکە لەئەنجامی یەکگرتنی کرۆمۆســۆمەکان روودەدەن، بەڵام کۆمەڵگەی ئێمە چونکە تەقلیدی و خێڵەکیــە، تەنیــا تاوانەکە دەخاتە پاڵ ئافرەتەکە.

خاتــوو شــەپۆل وەك توێژەرێکــی کۆمەڵایەتی ئاماژەی بەوەدا پێویســتە هەموومان ئەوە بزانین کە بوونی کوڕ یان کچ هەردووکیـــان منداڵن خودای گەورە پێمان دەبەخشــێت، بەڵام بوونی کوڕ کە زۆر پیــرۆزی دراوەتــێ دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی وشیاری تاکەکان کە نەیانتوانیوە خۆیان رۆشنبیر بکەن، هەر لەسەر نەریتی خێڵەکی مــاون، چونکە نەریتی خێڵەکی پیرۆزی دەداتە کــوڕان، نەك کچ. بۆیە ئافرەتــان ناچارن کە کوڕیــان ببێت بۆ ئەوەی لای هاوســەرەکەیان و کۆمەڵگە خۆشەویست بن.

خاتوو هێرۆ حاجی اســماعیل کەئێستا دایکی کوڕێکە ناوبــراو وای دەبینێ کە کوڕ بۆ کۆمەڵگای ئێمە زۆر پێویســتە بۆ یە هەموو دایکان خــەو بەوەو دەبینن کــە کوڕیان ببێــت لەجیاتی کچ چونکە کچ لەناو کۆمەڵگای ئێمەدا هیچ جۆرە نۆرمێکی کۆمەڵایەتی گرنگی نیەو تەنیا وەك هاوڵاتی پلە دوو تەماشا دەکرێت بۆ هەموومان کاتێــك کەدەزانین کە دەبیــن بەدایکی کــوران زۆر دلخۆشدەبین بەپیچەوانەوە کاتێك کەدەبین بەدایکی کچــان خــەم دامان دەگرێت.

خاتوو بەناز حەسەن عەلی کە ئێســتا دایکی دووکچــە رای پیچەوانــەی هەبــوو بــەوەی کەکــورو هەردووکیان مرۆڤــن دیاریەکن لەلای خودای گەورەو میهرەبانەوە، ئەگەر منداڵەکەی کەدەتبێت کوڕبێت یان کچ ئەوا هەریەکەیان خۆشیەکی تایبەتی خۆی هەیە ئەگەر کوڕبێت دەبێتە پشــت وپەنا ئەگەرکچیش بێت هاوکاریمان دەکات بەهەرحاڵ هەردووکیان وەك خەڵاتێــك لەلایەن خودای گەورەو پێمان بەخشــراون، بەڵام ئەوجیاوازیە ی کەهەیــە بۆبوونی کوڕ یــان کچ لەلایەن کۆمەڵگاوە دروستکراوە چونکە کورلەلایەن کۆمەڵگاوە بەهێز وتواناوە تەماشا دەکرێت بەڵام کچ بە رەگەزێکی ناسك بیهێز.

بەڵام دەبێت ئەوەش بزانین کە زۆربەی کۆمەڵگاکانــی مرۆڤایەتــی بەتایبەتی کۆمەڵــگا باوکســالاریەکانی رۆهەلات حەزدەکــەن کوریان ببێت نەك کچ چونکە کوڕ بەپیرۆزتر تەماشا دەکەن .

بوونی کوڕبۆ نۆرمە کۆمەڵا یەتیەکان دەگێرێتــەوە ئەمەباوەڕی خاتــوو نیهال ئەحمــەدە کەناوبــراو ئامــاژەی بەوەدا کەزیاتر لەناو کۆمەڵــگا رۆژهەلاتیەکان وبەتایبەتــی کۆمەڵــگای کــوردەواری کورپیــرۆزی خۆی هەیــە لەبەر ئەوەی کەئەم کۆمەڵگایانــە حەزدەکەن خاوەنی هێزبن و هەمیشــە بەهێزە باس لەشتەکان بکەن چونکە کۆمەڵگای ئێمە کارتیکراوە بەکۆمەڵگای عەرەبی کەکۆمەڵگایەکی خێللەکی بــووە بەدرێژای مێژوو تەنانەت عەرەبکان بەر لەهاتنــی ئاینی پیرۆزی ئیســلام کچیان زیندەبەچاڵدەکرد و هیچ ریزێکیان بۆکچان دادەنەدا بۆیە ئەم نەریتە لەئەنجامــی هاوســێیەتی وتیکەڵاوبوون تیکەڵ بەئێمەش بووە .

ئەگەر کورم نەبێت ئەوا هاوســەرەکەم تەلاقــم دەدا، ئەمەبــاوەڕی خاتوو هەناو ئەحمەدە کەئێستا چاوەڕوانی کۆرپەلەیکی کورە،ناوبــراو وای دەبینێ بوونی کۆربۆ ئافرەت زۆرباشە رۆلی ئەو ئافرەتە لەناو ماڵدا بەهێز دەکات لەلایەکی ترەوە ئەگەر ماڵێك کوریانبێت تەبای لەناو ئەوماڵەدا دروست دەبێت ئەوکۆرپەلە کورە یەکپارچەی ئەو ماڵە بەهێز دەکات ناهێلێت تووشــی لیکترازان بێت بۆ هەموو مان حەزدەکەین کەکورمانببێت .

نیوەڕۆی لێدەهات نەخۆشـــخانە بەرەو چۆڵبـــوون دەچـــوو، هەموو پزیشـــك و کارمەندانـــی نەخۆشـــخانە کارەکانیان بەجێدەهێشت و دەڕۆیشتنەوە بەرەو ماڵ، نەخۆشـــەکانیش لە چاوەڕێی رەحمەتی خـــودای گـــەورە و تاکو تەنیـــا بوون و هاوکارەکانیان نەیاندەزانی کاتێك کە باری تەندروستی نەخۆشەکەیان تێك دەچوو روو لەکۆێ بکەن و هانایان بۆکێ بەرن، ئەمە بەسەرهاتی نەخۆشێك و هاوکارەکەیەتی لە یەکێك لە نەخۆشـــخانەکانی شـــاری هەولێردا بردیانەسەر.

ئێوارەیەکیان دایکی ســـۆلین تووشی نەخۆشیەکی کوشـــندەهات و رووبانکردە هەمـــوو نەخۆشـــخانە تایبەتییەکانـــی شـــاری هەولێر، بەڵام لـــە هیچکامیان شوێنێکیان بۆ حەوانەوەی نەخۆشەکەیان دەســـت نەکەوت لەبەر ئـــەوە روویانکردە نەخۆشخانەیەکی حکومی و ناچار لەوێ خەواندیان، چەند رۆژێك لەو نەخۆشخانەیە لەبەشی فریاکەوتنی خێرا مانەوە، بەڵام دواتر ناچاریان کردن کە رووبکەنە یەکێك لەنهۆمـــە بەرزەکانی ناو نەخۆشـــخانە، ئەمانیش وەك هەموو نەخۆشەکان روویان کردە یەکێك لەو قاوشانەی کەتەنیا بەناو بەنەخۆشـــخانە هەژماردەکرێـــت، بەڵکو هیـــچ جـــۆرە نۆرمێك و پرانســـیپێکی نەخۆشـــخانەی تیـــادا نەبـــوو. لێرەوە کارەساتێکی غەمگیناوی بۆ هاوکاری نەخۆشەکە دەستی پێکرد کاتێك کە دایکی باری تەندروستی تێکدەچوو ناچار دەبوو داوا بکات کە پزیشـــکی ئێشـــکگر بێت بۆ چارەسەری، بەڵام پزیشکی ئێشکگر هیچ ســـەردانێکی نەدەکـــردن و بەهیچ شـــێوەیەك لەهیچ کام لەنەخۆشـــەکانی نەدەپرسیەوە، هەر لەدوای کاتژمێر (٢)ی نیوەڕۆوە پزیشـــکی ئێشکگر دەچوو خۆی لـــە ژووری تایبـــەت بەخۆیاندا دەنووســـت یان تەماشـــای تەلەفیزیۆنە تایبەیەکـــەی خۆی دەکـــرد، بەهەرحاڵ دەرگای دادەخست بەرووی نەخۆشەکاندا و کەس فریای دایکی سۆلین نەدەکەوت کاتێك کە باری تەندروســـتی تێکدەچوو، بەڕاســـتی رۆژگارێکـــی ناخۆش بوو، سۆلین چاوەڕێی فریادڕەسێکی خەیاڵی بـــووە وەك ئـــەو فریادڕەســـە وەهمیەی کەلەنـــاو لەفلیمەکانـــدا پەیـــدا دەبێت کەســـێکی نوقوم بوو لەناو ئاودا رزگار بـــکات، تۆبڵێی لەجیهانـــدا ئەم هەموو زانا بلیمـــەت و بەناوبانگەی ئەورووپا و رۆژهەڵاتی ئاسیا کە هەوڵدەدەن ئاژەڵێك

بەسەرهاتی نەخۆشێک

یان زیندەوەرێکی ورد لەمردن رزگار بکەن، هەوڵنادەن فریای نەخۆشێك بکەون لە وڵاتێکی جیهانی سێیەمدا کە چاوەڕێی ئەوەیە چارەسەرێکی سەرەتایی بۆبکەن و لە مەرگ رزگاری بکەن، بەڵام ئەمە روونادات لەبەر ئەوەی کەزیندەوەریان گیاندارێکن کە لە ئەورووپا دەژین و لەرووی تەندروستیەوە زۆر زیاتر جێگەی بایەخدەبێت لە مرۆڤێك کە لە وڵاتیکی جیهانی سێیەمدا ژیان دەباتە سەر، چونکە ئەو بارە ماددییەی کە ئەمڕۆ کۆمەڵگەی ئێمەی هەژاندووە وای لەهەموو کەسێك کردووە کە بەهانای نەخۆشێکەوە نەچێت کەپێویستی بە چارەسەرە.

کە شەو دادەهات هۆڵی نەخۆشخانەکە تەواو کپ دەبوو، بەجۆرێك کەس نەدەما و دەنگ و ژاوەژاوی رۆژ هەمووی هێور دەبۆوە تاوە ناتاوێك نەخۆشێك گیانی دەبەخشی و خێرا وەك ئەوەی بەکتریایەك بێت هەر زوو لەنەخۆشخانەکە رەوانەی دەرەوە دەکراو دەنێردرا بۆمزگەوتەکان بۆئەوەی تەرمەکەی بشۆن و رەوانەی سەر قەبرانی شار بکرێ تا لەوێوە رەوانەی جیهانێکی نوێ دەکرێت کە تائێستا کەس نازانێت چۆنە ئەژین و چۆن ناژین.

دایکی سۆلین رۆژ لەدوای رۆژ باری تەندروستی بەرەو خراپبوون دەچوو تەنانەت کار گەیشتە ئەوەی کەهەموو پزیشکەکان بەمردوو حسابی بۆبکەن، بەڵام ئەمجارەشیان نەمرد هاتەوە ناو دنیای مرۆڤایەتی، بەڵام پاش ماوەیەك بەیانییەك لەپڕێکدا باری تەندروستی تێکچوو، ئەوەبوو هەرچی پزیشکی ناو ئەمشارەهەیە گەڕان، کەسیان ئامادەنەبوون بیبینن و چارەسەری خێرای بۆ بکەن، هەموو پزیشکەکان ئەوەندە نەخۆشیان بۆ نووسرابوو کەسیان ئامادەنەبوون چارەسەری بکەن، تەنانەت پزیشکی سۆنارەکە ئامادەنەبوو تەماشای ئامێری سۆنارەکە بکات لەکاتی ئەنجامدانی کارەکەیدا، هیچ جۆرە زانیاریەکی نەدا لەئەنجامدا نەخۆشەکەیان رەوانەی لای ئەویتر دەکرد، ئەمە بێجگە لەقەرەباڵغی ئێوارانی شەقامی پزیشکانی هەولێر کەبووە هۆی بێزاربوونی نەخۆشەکە تا لەئەنجامدا کاتژمێر دەی شەو کۆچی دوایی کرد. ئەمە بەسەرهاتنێکی غەمگینایی بوو کە لەشارەکەماندا روویدا.

ئەو کچەی کە نەمانی باوک

خوێنەری ئازیز ئەم بەسەرهاتە رووداوێکی راستەقینەیە کە لە شاری هەولێر روویداوە، وەک ئامۆژگارییەک بۆتان باس دەکەین و ئەو کچە ناوێکی خوازراومان بۆ هەڵبژارد تاوەکو نەناسرێتەوە.

ئا:دیار سالار

من لەخێزانێکدا دەژیام لەگەڵ باوکم و دایکم و دووخوشکم و برایەکمدا، باوکمان پیشەی کاسب و دایکیشم مامۆستابوو، باری ئابووریمان زۆر باش بوو، چونکە باوکمان داهاتێکی باشی دەست دەکەوت کە ژیانێکی باشی بۆهەمووومان دابین کردبوو، تابڵێی رۆژگارێکی خۆشمان دەبردەسەر و رۆژانە باوکمان دەیبردینە شوێنە گشتییەکان و ئێمەش هەمووومان فێری دەستبڵاوییەکی زۆر ببووین کە پارەمان زۆر بەبێ بەرنامە سەرف دەکرد.

رۆژێك لەرۆژان کاتێك کە لەقۆناغی یەکەمی کۆلێژ بووم، باوکم تووشی نەخۆشییەکی کوشندەبوو کە توانای کارکردنی نەماو زۆربەی داهاتەکەشی خەرجکرد بۆچارەسەر کردنی و تەنانەت دوکانەکەشی فرۆشت و قەرزی زۆری کرد بەمەبەستی چارەسەرکردنی، بەڵام بێسوود بوو تا لەئەنجامدا دووساڵ لەمەوبەر کۆچی دوایی کرد، دوای نەمانی باوکم ناچاربووم کە واز لە خوێندن بهێنم بۆئەوەی ئەو قەرزانەی کەلەسەرمان بوو پڕی بکەمەوە و بتوانم ژیان و گوزەرانی خێزانەکەم دابین بکەم، بەهۆی برادەرێکی باوکمەوە کارێکم دۆزیەوە لەیەکێك لە کۆمپانیاکاندا بومە سکرتێرەی بەڕێوەبەری کۆمپانیاکە توانیم لەمکارەدا تاڕاددەیەك باری ئابووری خێزانەکەمان باش بکەم و خزمەتێك بە خوشەکانم و برا بچکۆلانەکەم بکەم، بەڵام لێرەوە گرفتێکی تر رووبەڕوومان بۆوە، ئەویش قسەو قسەڵۆکی خەڵکی بوو کە تیل و توانجیان تێدەگرتین و گاڵتەیان بەمن و دایکم دەکرد لەبەر ئەوەی کە باوکمان سەرمایەداربووە ئێستا کچەکەی وازی لە خوێندن هێناوەو کاردەکات، بۆیە دایکیشم داوای لەمن کرد واز لەکارەکەم بهێنم، ئەوەبوو وازم لەکارەکەم هێناو دوای ماوەیەك یەکێك لەبرادەرەکانی باوکم هات داوای منی کرد بۆ کوڕەکەی کە ئەگەر من شووی پێبکەم، ئەوا ئەو ماڵی باوکم بەخێودەکات و منیش یەکسەر رازی بووم و چوومە قەفەزی هاوسەرگیرییەوە، بەڵام خۆزگە قەد رازی نەبوومایە، چونکە هاوسەرگیری نەبوو، بەڵکو مامەڵەیان لەگەڵ مندا وەك خزمەتکارێکی ئەسیوبی وابوو، هاوسەرەکەم رۆژانە پێی دەوتم کە منیان وەك

ـــی وێڵ و سەرگەردانی کرد

کارەکەرێك راگرتـــووە نەك وەك ژنێك، هەمـــووکاری ماڵەکەیان پێدەکـــردم بێجگە لەوەی کە رۆژانە لێـــی دەدام و وەك ئاژەڵێکی دەستەمۆ مامەڵەی لەگەڵ دەکردم، دەبوو هەتا نیوەشەو چاوەڕێی بکەم و نابێت بخەوم هەتا دەگەڕێتـــەوە، ئەویش درەنگانی شەو بەسەرخۆشی دەگەڕایەوە بۆماڵەوە، تەنانـــەت کاتێـــك کەدەرگام لـــێ دەکردەوە ئەوەنـــدە دڕندەبـــوو دەمی بەقسەی ناشـــرین دەکردەوە و بەسەرخۆشـــی لێی دەدام و ئـــازاری زۆری دەدام، تەنانەت بۆی دەستنیشـــانکردبووم دەمتوانی لە حەفتەیکدا تەنیا یەك جار سەردانی ماڵـــی باوکم بکـــەم و دەبوایە ئێـــواران نان بۆخۆی و ســـەرجەم برادەرەکانـــی ئامادەبکەم، تالەئەنجامدا ناچاربـــووم هەڵهاتم و رووم‌کردە ئەم جێگەیـــە کەهەندێك کەس بە لەشفرۆشـــم دەزانێت، ئێســـتا چاوەڕێم رۆژێك لەرۆژان لەو دڕندەیە رزگارم بێت.

من وەك توێژەرێکی کۆمەڵایەتی لەم بەسەرهاتە راستەقینەیەدا چەن ئامۆژگارییەکم هەیە.

١ـ مرۆڤ نابێت دەســـتبڵاو بێت، دەبێـــت کاتێك کە پارەمان زیادبوو پاشەکەوتی بکەین بۆ رۆژانی رەش.

٢ـ نابێـــت کاتێك لەشـــوێنێك دا ئافرەتێك کاردەکات کۆمەڵگـــە تیل و توانجی لێبـــدات، ئەگەر تیل و تولانجی لێدا، نابێت ئەو بەسەر خۆی بهێنێت، بەڵکو دەبێت خۆڕاگربێت.

٣ـ هاوسەرگیری گرنگترین و نایابترین پرۆسەیە لە ژیانی تاکدا، بۆیە دەبێت زور بەوردی هەنگاوی بۆ هەڵبنێن.

ئینتەرنێت وکێشەو گیرو گرفتەکانیان

ئینتەرنێت یەکێکە لە ئامێرە تەکنۆلۆژییەکان کەئەمڕۆ لـە گشـت پارچەکانـی جیهانـدا لەئەنجامـی شۆڕشـی تەکنۆلۆژیدا بڵاو بۆتەوە.

بێگومان لە رۆژگاری ئەمڕۆماندا ئینتەرنێت وەک گشـت پارچەکانی جیهان دا لە هەرێمی کوردستاندا بڵاو بۆتەوە و ژمارەیەکی زۆر لە لاوان بەشێوەیەکی زۆر سەرنج راکێشانە ئاڵـوودەی ئینتەرنێت بوون، تەنانەت هەندێک لە لاوان ناتوانن بۆماوەیەکی کەمیش لێی دووربکەونەوە، گەلێگ دەرئەنجامی ئیجابی و سلبی هەیە، شایەنی وتنە ئەوەی ئەرکی سەرەکی منە لەم ریپۆرتاژەدا ئاماژە بەوەبدەم کە تاچەند ئینتەرنێت کێشـەو گیروگرفتی بۆ کچان دروست کردووە لەکاتی چاتکردندا:

ئا: دیار سالار

سەرەتا خاتوو شنۆ، کوڕانی بەوە تاوانبارکرد کە دەبنە هۆی ئەوەی کە ئینتەرنێت بەلایەنی خراپـدا بەکاربێت لەبەر ئـەوەی کەچەندین جـار کـوڕان لەکاتـی چاتکردنـدا داوای وێنەیان لێکردووە و ناوبـراو ئاماژەی بەوەدا کە کوڕیك ماوەی دووسـاڵ چاتی لەگەڵدا کـردووە بەڵێنی پێداوە کە دەبێتە هاوسـەری و قسەی سـۆزداری لەگەڵ کردووە تەنانەت داوای وێنەی لێکردووە، بەڵام دواتر وێنەکانی لە نـاو ئینتەرنێتدا لەنـاو ماڵپەڕەکاندا بڵاو کردەوە کەئەمەش کارێکی ناشایستەیەو دوورە لەبەهاکانـی مرۆڤایەتـی و تەنانەت دوورە لە هەموو بەهاکانـی مرۆڤایەتی کەئەمەش لەلای زۆربەی کوڕەکاندا شتێکی ئاساییە کە وێنەی کچان بڵاوبکەنەوە.

هێـرۆ حەسـەن وای دەبینـی کەئەو کوڕانـەی ئەوکارە دەکەن

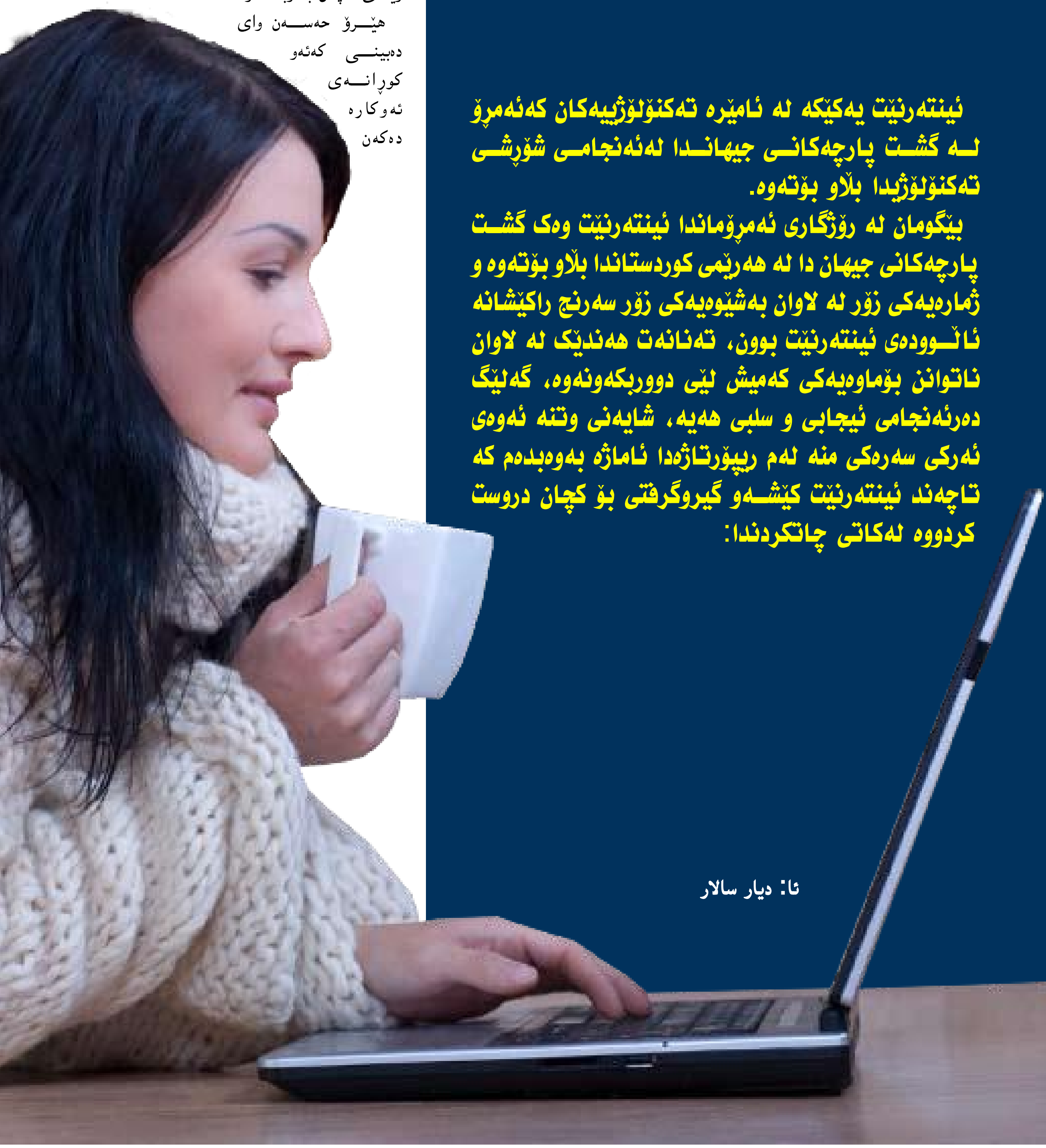

وەك ئاژەڵێكی دڕندە وەهان، چونكە كچەكان بە خۆش باوەڕی خۆیـــان باوەڕیان پێدەكەن، چونكە كوڕەكان سەرەتا لەكچەكان دەپاڕێنەوە تا یەكتری بناســـن داوای خۆشەویســـتیان لێدەكەن و بەڵێـــن دەدەن كە دێن و دەیانخوازن بەقسەو بەڵێنی بریقەدار وا لە كچەكان دەكەن كە متمتنەیان پیبكەن ودواتركچەكان وێنەیان بۆدەنێرن كەچی ئەوان دەچـــن بەناو مۆبایل و ئینتەرنێتـــدا بڵاوی دەكەنـــەوە كەئەمەش دوورە لەبەهاكان بەڕاســـتی كارێكی ناشرینە، خاتوو ڤیـــان عەبدولـــڕەزاق وەك توێژەرێكی كۆمەڵایەتی وای دەبینی ســـەرهەڵدانی ئەم دیاردەیە لە شـــارەكانی هەرێمی كوردستانداو بەتایبەتی لەشاری هەولێر زۆر نوێیە ماوەی چەند ســـاڵێكە بەم شـــێوەیە بـــە بەربڵاوی ســـەری هەڵداوە دەتواتم بڵێم لە ساڵی ٢٠٠٨ بەدواوە ئەمە دیاردەیە زۆر تەشـــەنەی كرد، ناوبراو هۆكاری تەشەنەكردنی ئەم دیاردەیەی لەشاری هەولێر بەم شـــێوە خێرایە بۆ چەند هۆكارێـــك گێڕایەوە لەوانە لەدوای ســـاڵی ٢٠٠٨ هەڵاوســـانێكی گـــەورەی ئابووری لەشـــاری هەولێردا دروســـت بوو سەروەت و ســـامان و پارە بەشێوەیەكی بەربڵاو لەلای چەند چینێـــك پەیدابـــوو، لەئەنجام دا چینێكی نوێ لەســـەرمایەداران پەیدا بـــوون كەمنداڵەكانیـــان بەتایبەیتی كوڕەكانیان هەندێك ئامێری وەك مۆبایل و ئینتەرنێتیان كەوتە دەســـت كە بـــۆكاری ترســـناك و ناوزڕاندنـــی كچان بـــەكاری دەهێنن و واتە چینێك لەگەنجـــەكان ســـەریان هەڵداوە كە هیچ جـــۆرە زانیارییەكیان نییە ســـامانێكی بێشـــوماریان لەبەردەســـتدایە، بەڵام ناتوانن بۆكاری بەســـوودو بەكەڵك بـــەكاری بهێنن، بەڵكـــو بەزیان لێدان بۆخەڵكـــی تر بەكاری دەهێنن، چونكە ئەم گەنجانە هەست بە جۆرە نامۆبوونێكی رۆشنبیری دەكەن لەبەر ئەوەی كەهیچ جۆرە زانیارییەكی رۆشنبیریان نییەو كاتێكی زۆریان لەبەردەستدایە و خۆیان لەناو ئەو خێزانانە كە هەڵســـووكەوتی كچەكانیان زۆر دەستنیشـــانكراوەو ژیانی ئافرەت لەلای ئەو جۆرە خێزانانە زۆر سانسۆری لەسەرە بۆیە كاتێك كچێك دەبینـــن كەخاوەنی ئازادییەكی زۆر بێت و لەئینتەرنێتدا چاتیان لەگەڵ بكات وادەزانن كە ئەو كچە كەم رەوشتە.

هێمن عەلی كە یەكێكە لەو گەنجانەی كە زۆربەی كاتەكانی تەمەنی لەناو چات كردندا بردۆتەسەر وای دەبینی كە ئەو كچانای لەناو ماڵپەڕەكانی ئینتەرنێتدا وێنەیان بڵاودەبێتەوە خۆیان تاوانبارن، چونكـــە دەتوانن وێنەكەیان بـــۆ ئەو كـــوڕە نەنێرن كـــەداوای وێنەكەیان لێـــدەكات، بۆنوونە ناوبراو ئامـــاژەی بەوەدا زۆر جار لەكاتـــی چاتكردنی ناو ئینتەرنێتدا كەوتۆتە ئەوینداری لەگەڵ كچاندا زۆربەی جارەكان كچـــەكان وێنەیان بۆناردووە هەندێك كچ وێنەی ئاســـاییان بۆنـــاردووە و هەندێك كچ وێنەیـــان بۆ ناردووە بـــەڕووت و قوتی جلوبەرگیان لەبـــەردا نەبووە كەئەمەش خۆی لە خویدا ئەوە دەردەخات كە ئەوكچانە خەتای خۆیانە ئەگەر ئەو وێنەیان بڵاوبێتەوەو دەست خەڵكی كەوێت لەبەر ئەوەی كەئەوكچانە زۆر باش دەزانن كەئەو كوڕانە بۆ كات بردنە سەر قســـەیان لەگەڵدا دەكـــەن و تەنانەت زۆریان خاوەنـــی ژن و منداڵـــن، كەچی ئەوان وێنەیان بۆدەنێرن و قســـەیان لەكەڵ دەكـــەن كەئەمانـــە هەمووی دەوەستێتە سەر كچەكە.

هاوار حەســـەن وتی ئەو بەقسەی خۆش و بە پاڕانەوە وا لەو كچانەی بەرامبەری دەكات كە باوەڕی پێبكەن كە بەڕاســـتی خۆشـــی دەوێن دێت بۆداوایان و وێنەی بۆبنێرن، ناوبراو وتی ســـەدەها وێنەی كچم لەبەردەســـتدایە كـــە هەموویان بۆ نـــاردووم و هەیانە بەجلی نووســـتنەوە هەشیانە بەجلی دەرەوە و كچەكان نازانن من تەنیا بۆ كات بەســـەربردن وادەكەم و هیچ جۆرە ئارەزوویەكـــم بۆ هێنانیان نییە تەنیا مەبەستم رابواردنە پێیان، ناوبراو ئەووەی خســـتەڕوو كە كچان هۆكارێكی سەرەكین بۆ ســـووككردن و زڕاندنی ناوی خۆیان ئەگینا ئەگەر ئەوان وێنەمان بۆ نەنێرن، ئێمە ناتوانین بڵاوی بكەینەوە.

من لەكۆتایدا وەك توێژەرێكی كۆمەڵایەتی هەندێك شیكردنەوەم لەسەر ئەم بابەتە هەیە:

١ـ ئینتەرنێت وەك ئامێرێكی تەكنۆلۆژی سوودێكی زۆری هەیە دەتوانرێت بە بەردەوامی ببێتە سەرچاوەی كەلك و زانیاری كارئاسانی بۆتاكەكان بكات و بتوانرێت ببێتە گەورەترین كەلك بە مرۆڤایەتی ببەخشێت، بەڵام جێگەی داخە لەكوردســـتاندا تەنیا لایەنە سلبییەكانی بەكارهێنـــراوە بۆ ناوزڕاندن و ســـووككردنی كەسی بەرامبەر.

٢ـ پێویســـتە ســـەرجەم ئافرەتان لەكاتی چاتكردنـــدا زۆر ئاگاداری خۆیان بن نەهێڵن كەناونیشانیان ســـووك بكرێت بەوەی متمانە بەهەموو جۆرە كوڕێك نەكەن و وێنەی خۆیان بۆهیچ كوڕێك نەنێرن.

٣ـ پێویستەدەزگا پێوەندی دارەكان هەوڵبدەن ســـزای ئەوكەســـانە بدەن كە ســـووكایەتی بەئافرەتان دەكـــەن و وێنەو ژمارە تەلەفۆنیان بڵاودەكەنەوە.

٤ـ ئەركـــی رێكخراوەكانی كۆمەڵگەی مەدەنییـــە كـــە هەوڵبـــدەن هەڵمەتێكـــی رۆشنبیركردن دەست پیبكەن بۆ بەرگرتن لەم دیاردەیە.

ئافرەتان کەمتر سەردانـ

لە زۆربەی شارەکانی هەرێمی کوردستاندا ڕێژەیەکی بەرچاو لە مەلەوانگەی پیاوان هەیە، بەڵام بە بەراورد بەمەلەوانگەی ژنان کەمە، ئەوانەی کە هەشن، ڕێژەیەکی زۆر کەم لەئافرەتان سەردانی دەکەن. هۆکاری نەچوونی ژنان بۆ مەلەوانگەکان گەلێکن، هەربۆیە لەم ڕیپۆرتاژەدا تیشك دەخەینە سەر ئەو خاڵەی بۆچی ژنان کەمتر سەردانی مەلەوانگەکان دەکەن.

(کە دەچووم بۆمەلەوانگە لەلایەن برادەرە کچەکانمەوە ڕەخنەم لێدەگیرا) ئەمە بۆچوونی خاتوو هاژە تایەر بوو، ناوبراو ئاماژەی بەوەدا کە ئەو زۆر دەمێکە نەچۆتە مەلەوانگە، چونکە بەڕای ناوبراو ئەگەر کچێك بچێت بۆمەلەوانگە، ئەوا لەلایەن خەڵکەوە تیروتوانجی لێدەدەن، چونکە تا ئێستا کۆمەڵگەی کوردەواری نەگەیشتۆتە ئەو ئاستەی کە تێبگات کە کچانیش دەبێ بچنە مەلەوانگە. من کەدەڕۆیشتم بۆ مەلەوانگە دەمدیت لەنزیك مەلەوانگەکەوە کوڕ دوام دەکەون و تیروتوانجم لێدەدەن و هەندێك جار قسەی سووکیش دەکەن. بێجگە لەوەی کچە دراوسێکانیشمان پێم دەڵێن چۆن دەچیت بۆ مەلەوانگە و خۆت ڕووت دەکەیتەوە، ئەمە نابێت بۆتۆ لەبەر ئەوەی کە لەگەڵ دابونەریتی وڵاتەکەماندا ناگونجێت. ئیتر من لەبەر ئەم کێشانە بڕیارمدا چیتر نەچم بۆ مەلەوانگە، چونکە تاکەکانی لای ئێمە بە ئافرەت ڕەوا نابینن بچێت بۆمەلەوانگە.

(بەها کۆمەڵایەتییەکان ڕێگرن لەچوونمان بۆ مەلەوانگەکان) ئەمە بۆچوونی خاتوو ئیلهام عەلی خاڵس بوو، ناوبراو وای دەبینی ئاستی ڕۆشنبیری ناو تاکەکانی ئێمە نەگەیشتۆتە ئەو ڕادەیەی کە ڕێگە بە کچان و ژنان بدرێت بەئارەزووی خۆیان، کاتەکانیان بەرنەسەر. لەبەر ئەوەی نەریتە کۆمەڵایەتییەکان لەناو ئێمەدا زۆر زاڵن بوونەتە بەشێك لەژیانمان. من بەر لەوەی بچمە ناو پرۆسەی هاوسەرگیرییەوە لە هەموو هەفتەیکدا دەچووم بۆ مەلەوانگە، بەڵام ئێستا دوای ئەوەی بوومەتە دایك ناچارم نەڕۆم، چونکە هاوسەرەکەم ڕێگرە لەوەی کە بچم.

(برادەرەکانی مێردەکەم پێیان ناخۆشبوو من بچم بۆ مەلەکردن) ئەمە قسەی خاتوو ئاهەنگ ئەحمەد بوو، ناوبراو ئاماژەی بەوەدا کە سەرەتا هاوسەرکەم پێی ناخۆش نەبوو بچم بۆ مەلەکردن، بەڵام دواتر ڕێگری لێکردم، چونکە برادەرەکانی گاڵتەیان پێکردبوو، لەبەر ئەوەی کەمن چووم مەلەم کردووە، هەموو جارێك دوای هاتنەوەم لە مەلەوانگە گلەیی لێدەکردم و دەیوت، برادەرەکانم وتوویانە چۆن ژنەکەت چۆتە مەلەوانگە. من زۆر باش دەزانم کە مێردەکەم منی خۆشدەوێت، بەڵام لەبەر ئەوەی برادەرەکانی زۆر هەراسانیان کردووە ئیتر ئەمە ژیانی ئێمەیە، ئیتر چۆن بتوانین بەئارەزووی خۆمان مامەڵە بکەین، چونکە کۆمەڵگە هەموو شتەکانی ئێمەی دەستنیشان کردووە.

(مەلەوانگەکان پاکو خاوێن نین)، ئەمە بۆچوونی خاتوو چیا کاوان-ە کە بەرای خۆی زۆر حەزی لەمەلەکردنە و بە بەردەوامیش دەچێت بۆ مەلەوانگەکان، بەڵام ڕایوایە کە مەلەوانگەکانی ناوشاری هەولێر هیچیان زۆرپاك و خاوێن نین، بەتایبەتی ئەو مەلەوانگانەی کە بۆئافرەتان دانراون. زۆر بە پاك و خاوێنی ڕاناگیرێن، لەبەر ئەوە من هەوڵدەدەم زۆر کەم بچم بۆ مەلەوانگەکان و هیوادارم لەداهاتوویەکی نزیکدا مەلەوانگەی پێشکەوتوو و پاکوخاوێن بکرێتەوە.

(زۆر ئارەزووی مەلەکردن دەکەم هەرچەندە ڕێگەشم لێبگرن)، ئەمە بۆچوونی خاتو نیهال عەبدولکەریمە. خاتوو نیهال پێیوایە کەڕێژەیەکی بەرچاو لەکچانی کورد ئارەزووی مەلەوانی دەکەن، بەڵام کەس هاوکارییان ناکات و ڕێگریان زۆرە. ناوبراو وای دەبینی ئەگەر تەماشای ڕێگرەکان بکەین، دەگەینە ئەو ئەنجامانەی کە ئەو کچانەی مەلەوانی دەکەن زۆر ئازاو چاپوکن، چونکە ڕێگرەکان زۆرن هەر لەتیروتوانجی خەڵکەوە، تا نەبوونی مەلەوانگەی

ی مەلەوانگە دەکەن

باش. جگەلەوەش گرانی نرخەکان ئەمانە هەمـــووی ڕێگرن، بەڵام ســـەرەکی ترین هۆکار کە بۆتە هۆی ئەوەی کە ڕێژەیەکی کەم کچان ســـەردانی مەلەوانگەکان بکەن دەگەڕێتـــەوە بۆئـــەوەی کـــە خەڵك زۆر هەراسانمان دەکات. لەوکاتەی دەچین بۆ مەلەوانگە. هەرچەندە من خۆم گوێم بەوە نەداوە، جار هەبووە بەدرێژایی ڕێگا کەسانی نەفس نزم دوام کەوتوون و توانجیان لێداوم، چونکە دیویانـــە لەمەلەوانگە هاتوومەتە دەرەوە.

(نەبوونی مەلەوانگەی تایبەت بەئافرەتان گەورەترین کێشەیە)، ئەمە بۆچوونی خاتوو هێلین بوو، ناوبراو وای دەبینی هەتا ئێستا لەشـــارەکانی کوردستاندا مەلەوانگەیەکی تایبەت بەئافرەتان نەکراوەتەوە، لەکاتێکدا زۆر پێویستە، چونکە مەلەوانگەی تایبەت بەئافرەتان جۆرە مۆرکێکی تایبەتی هەیە، واتـــە دەتوانم بڵێم بەشـــی هـــەرە زۆری ئافرەتان بۆیە ناچن بۆ مەلەوانگەکان لەبەر ئەوەی هیچیـــان تایبەت نین بەئافرەتان و هەموویان بەرۆژ بۆ ئافرەتانن و بەشەوان بۆ پیاوانن، یان ڕۆژەکانی هەفتە دابەشکراوە، ڕۆژێك بۆ ژنان و ڕۆژێك بۆ پیاوان، ئەمە گەورەترین کێشەی ئێمەیە، من حەزدەکەم مەلەوانگەیەکی تایبەت بەخۆمان هەبێت ئەوسا ئامادەم هەموو ڕۆژێك بچم.

خاتـــوو لەیلا ســـەمەد گرانـــی نرخی مەلەوانگەکانـــی بە هۆکاری ســـەرەکی زانی بۆ ئەوەی کەمترین ڕێژەی ئافرەتان ڕوو بکەنـــە مەلەوانگـــەکان، ناوبراو وای بەباش دەزانی کەپێویســـتە مەلەوانگەکان نرخەکانیـــان هەرزان بکرێـــت و بەجۆرێك بێت هەموو کەسێك بتوانێت بچێت، لەبەر ئەوەی نرخی هەندێك لـــە مەلەوانگەکان زۆر بەرزە وادەکات کە کچان نەتوانن بچن، بەپێچەوانەوە ئەگەر نرخەکان گونجاو بن، ئەوا هەموو کچان یان بەشـــی هەرەزۆریان دەچـــن بۆ مەلەوانگە، لەبـــەر ئەوەی کە مەلەکـــردن بێجگە لـــەوەی ئارەزوویەکی کەسییە، سوودێکی زۆر گەورەی هەیە بۆ باری تەندروستی هەموو تاکەکان و دەبێتە هـــۆی ئەوەی کە لەش و لارێکی جوانمان بۆ دروستبکات.

خاتوو هودا زەنگەنـــە وەك قوتابییەکی زانکۆ ئاماژەی بەوەدا کە مەلەوانگەکانی ناوشـــاری هەولێر زۆر دوورن، پێویســـتە هەوڵبدرێـــت مەلەوانگـــەکان نزیکبـــن لەشـــوێنی نیشـــتەجێبوونەوە، بۆ نموونە ســـەنتەری بلوو کە مەلەوانگەیەکی زۆر ڕێکوپێکـــی لێیە بۆئافرەتـــان، بەڵام زۆر دوورە. ئەگەر مەلەوانگەیەکی لەو شێوەیە لەناوشـــاردا هەبوایە زۆر باشـــتربوو، واتە دووری مەلەوانگەکان زۆر کێشەی بۆمان دورستکردووە، بەتایبەتی ئەگەر سەیارەی خۆمان نەبێت، چونکە هەموومان دەزانین کە ئەگـــەر ئافرەت چوو بۆمەلەوانگە، وا باشترە نزیك ماڵی خۆی بێت، شوێنەکە زۆر لە شار دوور نەبێت، تاکو تووشی کێشەی هاتووچـــۆ نەبین، چونکـــە ڕووداوەکانی هاتووچۆ ساڵانە زیانێکی زۆر بە گیانی هاووڵاتییان دەگەیەنن.

خاتوو مەیسون حوسێن ئاماژەی بەوەدا کە ئـــەو جاران بـــە بەردەوامـــی دەچوو بـــۆ مەلەوانگـــە، بەڵام ئێســـتا ناچێت، هۆکارەکەشی بۆ ئەوە گەڕاندەوە کە ئەوان وەك ئافرەتان لەکاتی چوونیان بۆ زۆربەی شـــوێنەکاندا تووشی کێشە دەبن و ناچار دەکرێن کە چیتر ڕوو لەو شـــوێنە نەکەن، مەلەوانگەش لە وڵاتی ئێمەدا تا ئێستا بەشێوەیەکی زانســـتی لەلایەنی تاکەوە نەناســـراوە، بەپێچەوانەوە زۆر لەتاکەکان پێناســـەکردنیان بـــۆ مەلەوانگە جیاوازە لەوەی کە هەیە، بەڵکو ئەوان وای دەبینن کە مەلەوانگەکان تەنیا لەسەر پیاوان تاپۆ کراوە، واتـــە ئەگەر ژنێك بۆ مەلەوانگە بچێـــت لەلایەن خەڵکـــی گەڕەکەیانەوە تەنانەت خزم و کەسوکاریشیەوە نیشانەی پرســـیاری لەســـەر دادەنرێت، لەبەر ئەم هۆکارەشـــە زۆر لەکچان و ژنان ئەگەر حەزیشـــیان لە مەلەکـــردن بێت، ناتوانن بچـــن بـــۆ مەلەوانگەکان. ئـــەو بەها تەقلیدییانەی کە کۆمەڵگە خۆی بەسەر خۆیـــدا فەرزی کردووە، واتە دەبێت ئێمە بەر لەهەموو شتێك هەوڵبدەین کۆمەڵگە بگۆڕین و هانی تاکەکان بدەین بۆ ئەوەی کە ڕێگە بە خوشـــك و خێزانەکانیان بدەن بچن بۆ مەلەوانگەکان.

(مەلەوانگەکانی ئێمە بەرۆژ بۆ ژنانە و بەشەو بۆ پیاوانە) ئەمە باوەڕی خاتوو هیدایەت عەلی بـــوو، ناوبراو ئاماژەی بەوەدا کـــە مەلەوانگەکان لەناوشـــاری هەولێردا ڕۆژێك بۆ ژنان و ڕۆژێکی تر بۆپیاوانە، ئەمەش هۆکارێکە بۆئەوەی کە زۆربەی ئافرەتان سەردانی مەلەوانگەکان نەکەن و خۆیانی لێ بەدوور بگرن، واتە ئەگەر مەلەوانگەیـــەك هەبوایە تایبەت بەئافرەتان زۆرباش دەبوو.

ئامادەکردنی: دیار ساڵار

لەناو دادگادا کچێکی جوانی باڵابەرز وەستا بوو، قورگی پڕبوو لەگریان و هەناسەی قوڵی هەڵدەکێشا، بەدەم هەنسکی بێزارییەوە دەیناڵاند و چاوەڕێی بڕیاری دادوەری دەکرد، زۆر بەلامەوە سەیربوو ئەم کچە بۆ ئەوەندە بێزارە، ئاخۆ دەبێت چی بەسەر هاتبێت. هەربۆیە بەخۆم نەوەستام و چوومە پێشەوە و پرسیارم لێکرد بۆ ئاوا دڵگرانی؟ بۆ ئەوەندە بێزاری کە مەرگی خۆت بە ئاوات دەخوازی. هەر بەو خەمە گرانەوە وتی: ناتوانم هیچت پێ بڵێم. زۆرم هەوڵدا تا بیهێنمە قسە. ئاوا پریاسکەی خەمەکانی بۆ هەڵڕشتم.

من وەك هەموو کچێکی تری سەر ئەم زەمینە دەمویست بەئاسایی ژیان بەرمە سەر، ئەوەبوو هەتا قوتابی کۆلیژ بووم تەنیا ئاواتم لەسەرکەوتن و بەرەوپێشچوونی ژیانی رۆژانەمدا خۆی دەبینیەوە، دوای تەواوکردنی خوێندن لەیەکێك لە دەزگا حکومییەکاندا دامەزرام و بڕیارمدا کە هەوڵی خۆم بخەمە گەڕ بۆئەوەی کە بتوانم سەرکەوتن بەدەست بهێنم. زۆری پێنەچوو کوڕێك کەناوی ئەحمەد بوو ئەویش وەك فەرمانبەرێك لەدەزگاکەماندا دامەزرا. سەرەتا خۆی بەکەسێکی زۆر باش بەهەمووماننیشاندا. وردە وردە خۆی لەمن نزیکرد کردەوە و توانی لەماوەیەکی کەمدا ببێتە برادەرم و پاش ماوەیەك وایلێکردم، کە زۆر باوەڕی پێبکەم، ئەوەبوو بەکردار و بەقسە منی ناچارکرد کە زۆر لێی نزیك ببمەوە، پاش ماوەیەك لەهاوڕێیەتی لەگەڵ مندا داوای لێکردم کە ببین بەبرادەر و منیش داوکاریەکەیم رەتنەکردەوە، چونکە هەستم دەکرد کوڕێکی باشە و هیچ جۆرە کێشەیەکم بۆدروست ناکات، دوای ماوەیەك رۆژێکیان ئەحمەد پێی وتم کە تۆم زۆر خۆشدەوێ. ئەگەر باری دارایی و رەوشی خێزانیم باشبێت، دێم بۆداوات. لە سەرەتا وەڵامم نەدایەوە و پێم وت بیری لێدەکەمەوە. دوای چەند رۆژێك زۆر بەدەورمدا هات و قەناعەتی پێکردم کەئەو بەڕاستی منی خۆشدەوێت، بەڵام ئێستا باری ئابووری زۆر خراپە ناتوانێت هیچ جۆرە هەنگاوێك بنێت و بێتە داوام، منیش باوەڕم پێکرد و بڕیارمدا هاوکاری بکەم و ببم بەو کەسەی کە بەقسەی ئەو بەهاوسەری داهاتووی وەسفی دەکات.

ئەوەبوو من بەهەموو توانایەکم هاوکاری ئەحمەدم دەکرد و چی پێویست بوایە بۆم جێبەجێدەکرد، تەنانەت هەندێکجار پارەشم دەدایە، ئەو دەیوت دەچم کۆیدەکەمەوە بۆکاتی هاوسەرگیری، بێگومان من لەو ماوەیەدا چەند کەسێك هاتە داوام و هەریەکەیانم بەبیانوویەك رەتدەکردەوە، یەکێکیان کە کوڕی پوورم بوو، زۆر منی خۆشدەویست، بەڵام من چونکە بەڵێنم بەئەحمەد دابوو ناچار ئەویشم رەتکردەوە. ساڵێك بەسەر ئەم وەزعەدا رابورد، هەر لە چاوەڕوانی دابووم و دەموت، بەڵکو ئەمڕۆ نا بەیانی بێتە داوام، بەڵام ئەو هەر وەدوای دەخست و تەنیا کاتی دەبردە سەر.

دوای

له چاوەڕوانییەکی بێ ئاکامدا

ساڵێك لەبەردەوامبوونی خۆشەویستیماندا، کوڕێـــك هاتــە داوام کە هـــەر خزممان بوو، ئەویشـــم ڕەتکردەوە، چونکە بەڵێنم بەئەحمـــەد دابـــوو، بەمشـــێوەیە مـــن هەرچاوەڕوانـــم و ئەحمەدیش هەر دەڵێت پارەی تەواوم نییە تـــا ژنی پێبێنم. دوو ساڵ بەسەر ئەم وەزعەدا ڕۆیشت، تەنانەت هەندێکجار من پرسیاریکم لەخۆم دەکرد، دەموت، تۆ بڵێی شەمەندەفەری تەمەن، بەجێـــم نەهێڵێت و منیش هەر چاوەڕوانی کەســـێکم کە هیچ جـــۆرە هەنگاوێکی بچووکیشـــی هەڵنەهێنـــاوە، ئەوەبوو من هەر لەچاوەڕوانییەکی ماوەدرێژدا دەژیام، دوای ماوەیەك واتـــە دوای تێپەڕبوونی دووساڵ و سێ مانگ بەسەر چیرۆکی خۆشەویســـتیەکەماندا ئەحمـــەد خۆی گواستەوە بۆ دەزگایەکیتر، بەڵام شەوانە بەمۆبایـــل پێوەندیمان پێکـــەوە هەبوو و دەیوت من هەرتۆم دەوێت و کەســـی تر ناکەمە هاوسەری ژیانم. پێویست ناکات پەلە بکەیت، چونکە خۆشەویستی نێوان من و تۆ بەهێزە و لەهەموو جۆرە قســـەو قســـەڵۆکێکی خەڵك بەهێزترە. لەبەر ئەوە نابێت تووشـــی دڵەڕاوکێ بیت و بڵێیت تەمەن منی بەجێهێشتووە. ئەوەبوو منیش لەزهنـــی خۆمدا دەموت مـــن دەمێکە چاوەڕوانم با چاوەڕێ بکەم و بەڵو خودای تاك و تەنیاو میهرەبان ئەم جارەیان کارەکە ئاســـان بـــکات و ئەم کوڕە بێتـــە داوام، بەڵام هەرکات دەڕۆیشت و من چاوەڕێ بووم، ڕۆژێکیان دایکـــم پێی وتم: کچم دەزانی وردە وردە خەریکە شەمەندەفەری تەمـــەن بەجێبهێڵێـــت و دەبیتە کچێکی قەیـــرە، بەڵام نازانم تـــۆ بۆچی ئەوەندە کەللە ڕەق و توندی هەر لەســـەر قسەی خۆت سووریت. لەم قسانەدا بووین دایکم ڕاستییەکی پێوتم، وتی ئەگەر چاوەڕێی هەرکەســـێکی ئەوا با بێت بۆ داوات و با هەرهیچ نەبێت بەڕەسمی مارەت بکات.

منیش یەکســـەر بۆبەیانـــی چووم بۆ ئـــەو دەزگایەی کەئەحمـــەدی لێبوو بۆ ئەوەی کـــە وەڵامم بداتـــەوە بە بەڵی و یەکســـەر خۆمان بۆ زەماوەندێکی خۆش ئامادەبکەیـــن. لەناو هزرمـــدا هەزاران بیـــر و بۆچـــوون هەبـــوو، هەندێکجار بەدەم لێخوڕینـــی ئۆتۆمێبلەکەوە خەیاڵ دەیبردمەوە بۆ ژیانێك، کەمن و ئەحمەد پێکـــەوە دەچین بۆ گەشـــت و بوومەتە هاوســـەری و لەهاوینەهەوارێك مانگی هەنگوینیمان دەبەینە سەر. دواتر دەموت نا قەیناکا باهەرچییەك بێت مەســـرەفی زۆر نەکەین هـــەر لەماڵەوە ئاهەنگێکی بچـــووك دەگێڕین، لـــەو ماوەیەی لەناو سەیارەدا بووم تا گەیشتمە ئەو دەزگایەی کە ئەحمەدی لێیە. هەزاران بیروبۆچوونی جیاواز لەناو مێشکمدا پەنگی خواردبوو، پاشـــان لەســـەیارەکەم دابەزیم، بۆئەوەی ســـۆراغی ئەحمەد بکەم. لە پرســـگەم پرســـی ئەوانیش ڕەوانـــەی ژوورەکەیان کردم کـــە ئەحمەد لەوێ فەرمانبەر بوو، کەچوومە ژوورەوە پرسیم ئەحمەد لێرەیە، فەرمانبەرێك وەڵامی دامەوە وتی نەخێر، ئەمڕۆ لەگەڵ دەســـتگیرانەکەیدا چۆتە دەرەوە بۆئـــەوەی شـــتوومەك بۆ ڕۆژی گواســـتنەوە ئامادەبکەن. من یەکســـەر تووشـــی شـــۆك بووم دوای پەرداخێك ئـــاوم کرد و یەکســـەر لەشـــوێنی خۆم دانیشـــتم و تا ماوەیەك نەمتوانی هیچ جۆرە قســـەیەك بکەم وەك بڵێی تووشی هیستریاییەك بیم و داوام لەفەرمانبەرەکە کرد گاڵتەم لەگەڵدا نەکات و بەڕاســـتی پێـــم بڵێـــت ئەحمـــەد چـــووە بۆکوێ؟ فەرمانبەرەکە وەڵامی دامەوە، وتی بەڵێ خوشـــکی بەڕێزم من تۆ ناناسم، بۆچی گاڵتەت لەگـــەڵ دەکەم ئەحمەد ماوەی مانگێکە ژنـــی مارە کـــردووە، ئەگەر باوەڕیش ناکەیت ئەوەتا داوای پێشینەی هاوسەرگیری کردووە، ئیتر من بۆ چی گاڵتەت پێدەکەم و ئەمڕۆ چووە شتومەك بکڕێت بۆ دەســـتگیرانەکەی کە کچی خاڵی خۆییەتی.

یەکســـەر دوای ئـــەم ڕووداوە پێوەندیم بە ئەحمـــەدەوە کرد و پێم وت تۆ لەوێت، وتی من لەدەوامم و خەریکی کارکردنم. ئیتر من زانیم کە درۆم لەگەڵ دەکات و یەکسەر هاتمە دەرەوە.

لە کۆتاییدا دەڵێم هـــەروەك دەزانن کە خۆشەویستی وشـــەیەکی زۆر پیرۆزە و گەورەترین چەمکە ئەگەر هەموومان لێی تێبگەین، بۆیە دەبێ زۆر بەوردی لەگەڵ ئەم زاراوەیەدا مامەڵـــە بکەین، چونکە کەســـانێك هەن دەیانەوێت لەڕێگەی ئەم خۆشەویستییەوە بە کچی خەڵکی ڕابوێرن و خۆشەویســـتی بـــەلاڕێ دا بەرن. من یەکێکم لە قوربانیانـــی ئەم کۆمەڵگەیە کە بەهۆی ئەوانەی کە خۆشەویســـتی بەمەبەستی بەرژەوەندی خۆیان بەکاردێنن زەمەن بەرەو قەیرەیی بردم.

ئامادەکردنی: دیار سالار

کچان و کوڕان چۆن پێشوازی لەڕۆژی ڤەلانتاین دەکەن

ڕۆژی ٢/١٤ بەڕۆژی خۆشەویستی دانراوە، لەم ڕۆژەدا گشت کچ و کوڕانی جیهان خۆشەویستی دەگۆڕنەوەو گوڵی سوور پێشکەشی یەکتر دەکەن. گەنجانی کوردستانیش یادی ئەم ڕۆژە دەکەنەوە، خۆشەویستی بەرامبەر یەکتر دەردەبڕن پێشوازی لەم ڕۆژە دەکەن. لەمبارەیەوە ڕاوبۆچوونی چەند کوڕکچێکمان وەرگرتووە.

ڤالانتاین دەرگایەکە بۆ بەهێز بوونی خۆشەویستی لەنێوان کچان و کوڕان

ئەحمەد جەمالی تەمەنی ٢٢ ساڵ کە قوتابی زانکۆیە دەڵێت « ڤالانتاین لەم ساڵانەی دواییدا وەك نەریتێك هاتە کوردستان، کوڕ و کچانی کوردستانیش لەم ڕۆژەدا گوڵ پێشکەشی یەکتر دەکەن. ئەمەش بۆتە دەرگایەك بۆ پتر بەهێز بوونی خۆشەویستی لەنێوانیاندا. هەروەها لەڕووی جیهانییەوە بۆتە ڕۆژی نوێبوونەوەی ژیان، خۆشەویستی لەنێوان کچ وکوڕدا ئەگەر بەهێزبێت و مەبەستی دیکەی لەدواوە نەبێت، کەس ناتوانێت بیڕوخێنێت. چونکە کاتێك کوڕوکچ بڕیاری خۆشەویستیان دا کەس ناتوانێت لە بڕیارەکەیان پاشگەزیان بکاتەوە، بەمەرجێك هەردووکیان یەك بڕیار بن و لەگەڵ یەك ڕاستگۆبن. لەلای من هەموو ڕۆژەکان ڕۆژی خۆشەویستین. بەڵام بەنیازم لەم ڕۆژەدا جوانترین دیاری پێشکەش بەخۆشەویستەکەم بکەم و پێی بڵێم خۆشم دەوێی. تاکو خۆشەویستییەکەمان زیاتر بێت.

ڕەنگی سوور مانای خۆشەویستی دەدا

شۆخان جەمال تەمەنی ٢٢ ساڵە و دەڵێت « کوڕێکم خۆش دەوێت لەکۆلێژ لەگەڵ خۆمدایە، بڕیارمانداوە لەم ڕۆژەدا بەیەکەوە بچینە دەرەوە. ئەم ڕۆژەمان جیا بێت لە ڕۆژەکانیتر، من ئەوە ماوەی سێ ساڵە خۆشەویستم هەیە پێکەوە یادی ئەمرۆژە دەکەینەوە. بەنیازم لەم ڕۆژەدا گوڵێکی سووری پێشکەش بکەم، بۆئەوەی خۆشەویستییەکەمان بەهێزتر بێت.

لارە ئەحەمەد قوتابی زانکۆیە دەڵێت «لەڕۆژی ڤالانتایندا کچان و کوڕان جلی سوور دەپۆشن، بەتایبەت ئەوانەی خۆشەویستییان هەیە، بۆیە منیش بەنیازم لە ڕۆژی ڤالانتاین جلی سوور بپۆشم چونکە خۆشەویستەکەم حەز دەکات ئەم ڕۆژە جلی سوور بپۆشم، هەورەها لەگەڵی دابنیشم و کۆمەڵێك قسەی خۆش و سۆزو خۆشەویستی بدەین بەیەکتر.

لەڕۆژی ڤالانتاین کچان و کوڕان خۆشەویستی بەرامبەر یەك دەردەبڕن

ئەحمەد مستەفا قوتابی زانکۆیە دەڵێت «من بۆماوەی سێ مانگە کچێکم خۆشدەوێت، بەڵام ئاگادار نییە واتا تاکو ئێستا خۆشەویستی یەك لایەنە دەکەم. بەڵام بەنیازم لەڕۆژی ٢/١٤ بچمە لای و لەگەڵی دابنیشم خۆشەویستی خۆمی بۆدەرببڕم و چەپکە گوڵی پێشکەش بکەم و پێی بڵێم خۆشم دەوێی.

لە ڕۆژی ڤالانتاین کچ و کوڕ گوڵی سوور پێشکەش یەك دەکەن

بڕوا محەمەد تەمەنی ٢٥ ساڵەوە ماوەی چوار ساڵە خۆشەویستی هەیە دەڵێت «من بۆماوەی چوارساڵە خۆشەویستم هەیە هەموو ساڵێك لەڕۆژی ٢/١٤ گوڵێکی سوور پێشکەش بەخۆشەویستەکەم دەکەم. هەروەها پیرۆزبایی لێدەکەم و زۆر جاریش بەیەکەوە دەچینە دەرەوە و لەگەڵ یەك دادەنیشین.

«لەیلا نەجات» کە قوتابییەکی زانکۆیە لەمبارەیەوە دەڵێت: «بۆ دوو ساڵە لەکۆلێژ دەوام دەکەم. زۆر هاوڕێیەتی کوڕێك دەکەم، یەکترمان زۆر خۆش دەوێت، بەڵام بەنیازی خۆشەویستی نا، وەکو دوو هاوڕێ یەکترمان خۆش دەوێت، بەنیازم لەم ڕۆژەدا گوڵێکی سووری پێشکەش بکەم .

لەرۆژی خۆشەویستیدا گوڵێك پێشکەش بەدایکم دەکەم

حەمید عومەر دەڵێت « لە ڕۆژی ڤالانتاین مەرج نییە گوڵ بدەیت بە ڕەگەزی بەرامبەرت واتە کچێك. دەتوانی گوڵێك پێشکەش بەهاوڕێکەت بکەی. من هەموو ساڵێك گوڵێك پێشکەش بەدایکم دەکەم، چونکە خۆشەویسترین کەسە لای من. ئینجا گوڵێکیش پێشکەش بەخۆشەویستەکەم دەکەم.

لە ڕۆژی ڤالانتاین خۆشەویستان یەکتر ماچ دەکەن

بێوار عەبدوللا تەمەنی ٢٣ساڵە و دەڵێت « ڕۆژی ڤالانتاین لەئاشقان پیرۆز بێت، هیوادارم هەموو ئاشقان لەم ڕۆژە بەیەك بگەن. من بۆماوەی دووساڵە خۆشەویستم هەیە لەم ڕۆژەدا خۆشەویستی لەگەڵ یەك دەگۆڕینەوە و یەکتریش ماچ دەکەین.

هاوژین عەلی تەمەنی ١٩ساڵە و دەڵێت « لەڕۆژی ڤالانتاین پیرۆزبایی لەخۆشەویستەکەم دەکەم و دیارییەکی جوانی پێشکەش دەکەم و هەروەها لەم ڕۆژە بڕیارم داوە ماچی بکەم بۆ ئەوەی زیاتر پێوەندی خۆشەویستیمان بەهێز بێت وەکو یادگارییەك لامان بمێنێتەوە.

ڕۆژی ڤالانتاین رق و کینە لەنێوان خۆشەویستان نامێنێت

ئەمرۆژە بۆ من تاکە ڕۆژە لەساڵدا، چونکە هەست دەکەم مرۆڤەکان بیر لە عیشق و خۆشەویستی دەکەنەوە، بۆچەند ساتێك ڕق و قین وەلادەنێن. بارانی ئەڤینداری ناخ و گیان و دڵیان پاك دەکاتەوە. هیوادارم لەمرۆژەدا گەنجان و جوانتر فێری خۆشەویستی ببن و چاو لە زۆر بابەتی ڕووکەشی دنیا بپۆشن کە دەبێتە ڕێگر لەبەردەم بەیەك گەیشتنیان، تەنیا بیر لەژووانێکی قەشەنگتر بکەینەوە، لەبن دارێکی جێی ژوواندا ئەگەر ئەو گوڵە پەیام و خۆشەویستی بێت کەشەوانە بێداری کردوویت و چەندەها خەونی ڕەنگالەیی پێوە دەبینیێ، ئەگەر ئەو گوڵە لەناخی سووتانێکی جاویدانی عەشقەوە بێت ڕەنگ و ڕووی ئاشقانەی گرتبێت و بۆنی خۆشەویستی لێبێت.

بوو بە کۆیلەی خۆشەویستییەکی تاک لایەنە

ئێوارەیەکی درەنگی هاوین بوو، هەتاو لە زەردەپەڕدا بەرەو ئاوا بوون دەچوو، خەریك بوو سێبەر باڵی بەسەر زەویدا بکێشێ، «نیان» لە پارکێکی قەرەباڵغی ناو شاری هەولێردا پیاسەی دەکرد، هەودای خەیاڵی ڕۆیشتبوو، خەم و ئازار لە چاوە ڕەشە گەورەکانیدا هەستی پێدەکرا، کاتێك لە ڕووخساریت دەڕوانی تێدەگەیشتی کە ئەم کچە دیلی خۆشەویستییەکی چەندین ساڵەیە، قوربانی زۆری لەپێناودا بەخشیووە، بەڵام بێئەنجام بووە، هەر وەك چۆن کەسێك بەدیلی لەزیندانێکدا دەژی هەمیشە لەچوارچێوەی ئەو زیندانە دەبێت ناتوانێت خۆی ئازاد بکات، «نیان»یش بەئاشکراو بەروونی هەستی پێدەکرا کە ئەمیش بۆتە دیلی چیرۆکێکی خۆشەویستی ئەفلاتوونی کە هەرگیز لە کۆمەڵگەی ئێمەدا ئەنجامی نییە، کەلێی چوومە پێشەوەو لێی ورد بوومەوە، هەستم پێدەکرد کە کات لەلای ئەم کچە ڕاوەستاوە و تەمەنیشی وەك لاشەیەك وەهایە کە لە ئۆقیانووسی غەمگینیدا نوقم بووبێت، تەمەن و ڕۆژگار لەلای نیان وەك تاشەبەردێك وەهایە لەکەنار ڕووبارێك گیری خواردبێت و قوڕو لیتەی ڕووبارەکەی لێکۆبووبێتەوە، چاوەڕێی ئەوە بێت ئیتر قوڕولیتەکان ئەو تاشە بەردە داپۆشن ئاوەهابوو، کاتێك سەیری دەمووچاویت دەکرد هەستت بەکەسێك دەکرد کە لە ژیانی بەرزەخدا بێت و لە چاوەڕوانییەکی بێ کۆتایی دابێت، ئەمە هەموو ئەو ڕووخسارانەبوون کە نیان دروستی کردبوون بەچاوە ڕەشەکانی ئەو پارکە پڕ لە سەوزایی جوانەی بەڕەشی دەبینی.

«نیان» کچێکی شۆخ و شەنگی باڵابەرزی چاوڕەشی سینگ پان بوو، قوتابی کۆلێژی ئاداب بوو، وەك گشت قوتابییەکانی تر بەردەوام هەوڵ و کۆششی داوە. بۆسەرکەوتن و گەیشتن بەلووتکەی سەرفرازی و هێنانەدی خەونەکان بەردەوام ویستوویەتی کەسایەتییەکی سەربەخۆی چوست و چالاکی هەبێت، بتوانێت خزمەتی خۆی و کۆمەڵگە بکات. ڕۆژێك لە ڕۆژەکان «نیان» بە «ڕەند» کە گەنجێك بوو لە پۆلەکەی خۆیدا سەرسام بوو، بەجۆرێك هەستی بەخۆشەویستییەکی ئەفلاتوونی دەکرد، لەنێویان خۆی و ئەو کوڕەدا، ڕۆژگار هاتوو ڕۆیشت و مۆمی تەمەن ڕووی لەکوژانەوە دەکرد، خۆری قوتابییەتی کۆلیژ ڕووی لەئاوابوون دەکرد. نیان شەرمی دەکرد خۆشەویستییەکەی بۆ «ڕەند» دەربڕێت. هەرچەندە هەموو کاتێك «نیان» بەردەوام هاوکاری ڕەندی دەکرد لە ڕێکخستنی وانەکان و لەئامادەکردنی توێژینەوەو ڕاپۆرتە زانستییەکان، نیان بە جۆرێك هەوڵی لەگەڵ ڕەند دەدا کە تەنانەت لەخۆشی نمرەی باشتر بێنێت، لەڕاپۆرتەکاندا هەڵسەنگاندنی باش مسۆگەربکات، بەم شێوەیە ژیانیان بەردەوام بوو. هەموو مەبەستی نیان لەگەڵ ئەو هەوڵدانەیدا تەنیا بۆ ئەوەبوو کە سەرنجی «ڕەند» بۆلای خۆی ڕاکێشێ، بەڵام بەپێچەوانەی خەونەکانی «نیان»ەوە ڕووداوەکان ڕوویاندا. لەبەر ئەوەی کچێکی هاوپۆلیان کە لە عیشقەکەیدا لەگەڵ کوڕێکی تر سەرکەوتوو نەببوو، خۆی لە ڕەند نزیك کردەوەو بەو جۆرە هەموو خەون و ئاواتەکانی نیان کە لەمێژبوو هەوڵی بۆ دەدا بەرەو کاڵبوونەوە ڕۆیشت.

ڕەند کوڕێك بوو لەخێزانێکی دەوڵەمەند، ئەو کچەش هەربۆیە خۆی لێنزیکردبۆوە، تابتوانی وای لێبکات کەهەموو هێزێکی خۆی لەڕووی مادی و مەعنەوییەوە بۆ تەرخانبکات و هیچی تر نەکات ئەوە نەبێت، ئەمە سەرەتایەك بوو بۆ سیناریۆیەك کە ئەو کچە دایڕشتبوو بۆ بەدیهێنانی هەموو ئاواتەکانی لەسەر حسابی کچێکی تر.

ڕەند بەجۆرێك هۆگری ئەم کچەبوو نەیدەتوانی بەهیچ شێوەیەك لێی جودابێتەوە، وردەوردە ڕەند لەهاوڕێ دێرینەکانی خۆشی دوورکەوتەوە، کە ساڵانێك بوو پێکەوە بوون، تەنانەت لە «نیان» و گشت هاوڕێکانی تری جیابۆوە، ئەوەندەی نەبرد پێوەندی لەگەڵ کوڕەکانیشدا نەما، کە پێشتر هاوڕێی بوون، ئەمە نەخشەیەك بوو کە ئەم کچە دایناببوو.

ڕەند هێندە کاریگەربوو بەم کچە دەتوت لەژێر کۆنترۆلی مادە بێهۆشکەرەکاندایە، توانای هزری لەدەستداوە بەبێ ئەوەی هیچ کام لە برادەرە نزیکەکانی لەوانیاندا نیان ئاگاداربکاتەوە، ڕەند چوو ئەم کچەی خواست بوو بە هاوسەری ژیانی.

ڕەند ژیانی هاوسەرگیری دەست پێکرد، بەیانیەکیان لەکۆلێژ شیرینی بەخشییەوە، نیان بەمە تووشی شۆك بوو. ئایا تۆبڵێی ئێستاش ڕەند ئەمی خۆش بوێت، ئەی کەواتە ئەم هەموو ساڵە نیان کێی خۆشویستووە، کوڕێك کە لە ماوەیەکی زۆر کەمدا لەبیری بچێتەوە، ئەمە هەموو ئەوپرسیارانە بوون کە «نیان» لەخۆی دەکرد و بەلای خۆیدا دەیوت نەدەبوو من متمانە بەکوڕێك بکەم کەهەموو تەمەنی بدەمێ و ئەویش هەر نەزانێت.

«نیان» دوای تەواوکردنی کۆلێژ چووە نێو قەفەزی زێڕینەوە لەگەڵ کەسێکدا کەهەرگیز خۆشی نەویستووە، بەڵام بەهیوای ئەوەی کەبتوانێت خۆشەویستی لەدوای زەواج دروستبکات، بەڵام سەرنەکەوت و نەیتوانی، چونکە هەر دڵی لەلای ڕەند بوو دڵی لەلای ئەو کوڕەبوو کە ماوەیەکی تەمەنی بۆکردە قوربانی. ئایا دەتوانێت لەگەڵ پیاوێکدا بژی، بەڵام دڵی بۆکەسێکی تر بچێت. لەئەنجامدا نیان لە هاوسەرەکەی جیابۆوەو تەڵاقدرا و بوو بە کەسێکی نامۆ لە کۆمەڵگەدا، چونکە کۆمەڵگەی ئێمە بە چاوێکی دیکە سەیری ئافرەتی تەڵاقدراو دەکات، ئەوانیش ناچار دەبن پەنا بۆ گۆشەگیری ببەن. ڕەندیش ژیانی هاوبەشی لەگەڵ ئەوەی خۆشدەویست پێکهێنا، بەڵام تۆ بڵێی ئەوانیش لە ژیاندا بەختەوەر بن؟

ئامادەکردنی: دیار سالار

ئیرەیی بردن، پەتایەکە بۆ تێک
پێوەندییەکان لەناو ئافرەتان

بەشـێوەیەکی گشتی بەشـێکی دیاریکراوی تاکەکانـی کۆمەڵگە لەسـەر زەوی هەڵگری جۆرێـك لـە دیـاردە دەروونییەکانـن کە لای هەندێکیـان پاڵنـەر و هۆکارێکـی بۆماوەیی لەپشتەو لای ئەوانی دیش دەشێت بەمەبەست و دەستکرد بەرهەمهێنراوبێت، ئیرەیی بردن یەکێکە لـەو دیاردە دەروونیانەی کە بەشـێوەیەکی دیار لەنێـو ئافرەتانی دنیا بەگشـتی و بەتایبەتیش لەنێو ئافرەتانی کوردسـتاندا بوونی هەیە، ئەم دیاردەیەش بۆتە هۆی ئەوەی کە لەنێوان هەندێك لە ئافرەتاندا کێشـەو گرفت بەشێوەیەك دروست بێت کە پێوەندییەکانی هاوڕێیەتی و دۆستایەتی بپچڕێنێ.

ئا/ ئەمەل محەمەد جەلال

«حەزمکردووە نەیەمەوە بۆ دەوام»

سـەرەتا کە دامـەزرام لـەم فەرمانگەیە حەزم دەکـرد لەژوورەکەمدا تەنیـا ئافرەتانی تیابێـت بۆئەوەی هـەر رازونیازێکـم هەبێت لای ئەوان بیاندرکێنم بەڵام ئێسـتا پەشیمانم و حەزەکەم پێچەوانە بۆتـەوە، ئەمە رای چنوور عەبدولکەریم محەمەدی فەرمانبەرە کە بێزاریی خۆی دەردەبڕێت بەرامبـەر بەو ئیرەییەی کە لەلایەن ئافرەتە فەرمانبەرەکانی ترەوە پێیدەبرێت لەبەرئەوەی ئـەم وەك خۆی دەڵێـت خاوەنی مووچەیەکی زیاترو خاوەنی سەیارەیەکی کیای ٢٠١٠یەو وا ئەزانن کە من خۆم لەئەوان بەزیاتر ئەزانم، ئەمە جگەلـەوەی کە زۆر هاوکارییان دەکەم و سەیارەکەشـم کردۆتە خزمەتی ئەوان لەهەرکاتێکدا کە پێویسـتیان بووبێت، بەردەوام بوو لەسـەر وتەکانی و وتی»جاری واهەبووە ئەم ئیرەیی بردنە گەیشـتۆتە ئەوەی کە حەزم نەکردووە رۆژی دواتر بێمەوە بۆ دەوامم».

«ئیرەیی بـردن وایکـردووە ئافرەتان ببنە قەرزداری دوکاندارەکانی کەمالیات»

شـاکار رەزا محەمەد کە قوتابی قۆناغی دووەمی زانکۆی سـلێمانییە باوەڕی وابوو کە ئەم دیاردەیە زۆر زەقتر و دیارترە لەناوەندەکانی زانکۆ لەبەرئەوەی بەداخـەوە کە زانکۆ رۆڵی سـەرەکی خـۆی لەدەسـتداوە لای هەندێك لەقوتابییەکان و تەنیا وەکو مونافەسەو ئیرەیی بردن بە هاوڕێکەی خۆی وای کردووە کە بەیانی بۆمـاوەی کاتژمێرونیوێك خەریکی خۆگۆڕین بێت لەبەرئەوەی جوانتر و رازاوەتر دەرکەوێت لە هاوڕێکانی زانکۆی، جاری واش هەبووە قوتابی ناچارکردووە کە بچێت لە رێگەی قەرزکردنەوە جۆرێك لـە میکیاج و جلوبەرگـی گرانبەها بکڕێت بەس لەبەرئـەوەی لەرووی دەروونییەوە وا هەسـت نـەکات لەهاوڕێکـەی کەمترەو لەسـەروو ئەمەوە مامەڵـەی لەگەڵدا دەکات، هاوڕێی زانکۆم هەیە مانگی رابردوو نزیکەی ٢٥٠هەزاردینار قەرزداربووە کە دەرماڵەکەشـی تەنها ٦٠ هەزار دینـارە، ئەمەش دیاردەیەکی خراپە لەناو قوتابیاندا کە هیوادارم زیاد نەکات و سەرنەکێشێتە ناو ئەوانەش کە هەژارن و خۆیانی پێوەهەڵدەکێشن لەزانکۆ

لەکاتێکداکە ئەمان ژیانی مادديان زۆرباشە.

«ئافرەتی سەرکەوتوو ئەوەیە کە کەمتر ئیرەیی دەبات»

ئەم دیـاردە دەروونیە زیاتر لەناو ئافرەتاندا بوونـی هەیە و کەمتر لەنـاو پیاواندا هەیە، لەبەرئەوەی ئافرەتی وا هەیە هەمیشە حەزی لەخۆدەرخستنەو واهەست دەکات کە لەئەوانی تـر جوانترە، ئـەم حـەزی جوانییەش لای ئافرەتان هەمیشە هەیە و لەرووی دەروونییەوە ئیرەیی بەو کچانە دەبات کە لەوان جوانترن و زۆربەی کات غەیبەتیـان دەکات و دەیەوێت کێشـەو گرفتی بۆدروسـت بێت ئەگەرچی کاتێـك کە بەیـەك دەگـەن بەرامبەرەکەی واهەسـت دەکات کە زۆر خۆشـی دەوێت و بەهاوڕێ باشـەکانی دائەنێت بۆ ژیان، ئەمە رای دڵخـواز عەبدوڵلاعەزیـزی توێژەری کۆمەڵایەتییەو بەردەوام دەبێت لەسەر وتەکانی و دەڵێ »ئـەو ئافرەتەی کە ئیرەیی نابات یان کەمتر هەیەتی ئەوا سەرکەوتووترە لە ژیانداو ئەگەر بـەوردی لێکۆڵینـەوەی ژیانی ئەو ئافرەتانە بکەین کە رۆژنامەنووسن و لەکاری راگەیاندندا کاردەکـەن کەمتر ئەم حاڵەتەیان

هەیە هەربۆیەش توانیویانە لەپێوەندیەکانی دەرەوەی خۆیاندا کێشە درووست نەکەن».

«ئیرەیی بردن کۆتایی بە پێوەندی هاوڕێیەتی هێناوە»

ئیرەیی بردن لەناخی ئافرەتدا وادەکات کە نەك هەر کار بکاتەسەر دەروونی ئەو کەسە بەڵکو ڕەنگدانەوەی هەیە لەسەر جەستەی و لەوانەشە بەم هۆیەوە سەردانی چەندان پزیشکی کردبێت تا چارەسەری ئەو دیاردانە بکات کە لە جەستەی دەرکەوتووە بەتایبەتی لەسەر دەموچاوی، ئەمە بۆچوونی دکتۆرە شناوە حسێن قادرە کە باوەڕیشی وایە پێوەندییەکانی ئافرەتان بەمهۆیەوە سەریکێشاوە تاکو لەیەکتر جیاببنەوەو کۆتایی بە پێوەندییە دۆستایەتییەکانیان بێنن لەگەڵ هاوڕێکەیداو ئامۆژگاریشم بۆ ئافرەتان ئەوەیە کە ئیرەی بردن جگە لە زیانگەیاندن هیچ بەرهەمێکی تری نییە و یەکەم زەرەرمەندیش خاوەنکەیەتی نەك بەرامبەرەکەی.

«لەناو کچانی دەرەوەی شار ئیرەیی کەمترە»

ئیرەیی یەکێکە لەو دیاردانەی تەنانەت ئێمەی مامۆستایانیشی گرتۆتەوە، من هەرگیز لە قوتابخانەکەمدا کە ماوەی ٦ ساڵە مامۆستام تا ئێستا ئەم دیاردەیەم لەنێوان کوڕێك و کچێکدا نەبینیوە، بەڵام لەنێوان ئێمەی کچاندا زۆرە، تەنانەت خۆم بوومەتە قوربانی، بەڵام ئەوەندەی تێبینیم کردووە ئەم حاڵەتە لەناو ئافرەتان یان مامۆستایانی دەرەوەی شارەکان کەمترە، لەبەرئەوەی کەمتر دێنەدەرەوەو کەمتر بەرامبەرەکەیان ئەبینن، ئەمە باوەڕی مامۆستا شنۆ حەمەرەحیم عومەرە و هەروەها وتیشی کە هەمیشە لە ئامۆژگاریەکانم بۆ قوتابیەکان ئەوەیە کە پێوەندییان لەگەڵ یەکتردا باش بێت.

«ئیرەیی لەناو کچانی زانکۆ و پەیمانگاکاندا زۆرە»

سەیران تەها غەفوور دانبەوەدا دەنێت جارێك تەکلیفی ئەوەی لێکراوە بۆئەوەی وەکو هاریکارێك ئیش بکات بۆ کارئاسانیکردنی پێکەوەنانی ژیانی هاوسەرایەتی کچێکی هاوڕێی، بەڵام لەبەرئەوەی ئەو کاتە من شووم نەکردبوو حەزم نەدەکرد ئەو پێش من شووبکات بۆیە ئامادەیی ئەوەم نەبوو کە هاریکاریی بکەم لەوپێناوەدا، ئێستاش زۆر پەشیمانم لەو کارەی کە کردوومە و ئەمەش بە باجی ئەو ئیرەییەی ئەزانم کە ئەو کاتە هەمبووە، هەروەها باوەڕیشی وابوو کە ئێستاش ئەم دیاردەیە هەر بوونی هەیە بەتایبەت لەناو کچانی ناوەندەکانی زانکۆ و پەیمانگا، تاکە ڕێگاشی بۆ چارەسەرکردنی ئەم دیاردەیە بوونی مرۆڤدۆستی و ڕۆشنبیریی بە پێویست زانی، لەڕاستیدا لەبەرئەوەی کچان ڕازونیاز زیاتر لای یەکتر دەکەنەوەو وەکو کوڕان نین بۆیە زۆربەی کات هاوڕێکەم غەیبەتی هاوڕێکەی تری لاکردووم کە بەدوایداچووم مەسەلەکە تەنها ئیرەیی بردن بووەو بەکارێکی خراپی ئەزانم.

« دیاردەی ئیرەیی زیاتر لەناو ئەو دوو خوشکەکەم دایە کە تەمەنیان لە ئێمە کەمترە»

زۆربەی کچان ئیرەییان بەیەکتر هەیە،من ئەمەش بەسیفەتێکی سروشتی دەزانم کە بە ئافرەت بەخشراوە ئەگینا لەوانەیە ئافرەت خۆی حەز بەمە نەکات و دەشێت ئەم دیاردەیە خۆنەویست بێت و هەموو کەسێکیش ئیرەیی هەیە بەڵام لەکەسێکەوە بۆ یەکێکی تر جیاوازە، بەڵام بەشێوەیەکی گشتی لە ئافرەتدا زۆرە، ئەمە بۆچوونی شلێر فەرەج ئەحمەد بوو کە لەیەکێك لە عەیادەکانی پزیشکی نەخۆشییەکانی تایبەت بە ژنان و مناڵبوون خەریکی بلیت بڕینە، بەردەوامبوو لەسەر بۆچوونەکانی و وتی»ئێمە لەماڵێکداین کە چوار خوشکین بەیەکەوە، دیاردەی ئیرەیی زیاتر لەناو ئەو دوو خوشکەمدایە کە تەمەنیان لە ئێمە کەمترە، کەواتە بۆتە شتێك کە دەبێت لە ئافرەتدا هەر هەبێت، ئیتر ژیانیش دەبێت هەموو شتێکی تیابێت و بەبێ ئەمەش ژیان خۆش نییە، بۆمەسەلەی دیاردەی ئیرەییش کە چەندە کاریگەریی هەیە لەسەر پێوەندییەکانی ئافرەتان لەناوخۆیاندا پێموایە کە کارگەریی خۆی هەیە بەڵام کە متمانە هەبوو ئەوا لەوانەیە زۆر کاریگەریی نەبێت و کەسی عاقڵیش دەبێت زوو ئەم شتانە چارەسەر بکات و نەهێڵێت ببێتە هۆی سەرهەڵدانی نەخۆشی دەروونی».